

Årsredovisning 2019

Region Jämtland Härjedalen

Innehållsförteckning

Ett år präglat av omställning och utveckling	3
Sammanfattning	3
Förvaltningsberättelse	5
Händelser av väsentlig betydelse	5
Verksamhet	6
Väsentliga personalförhållanden	15
God ekonomisk hushållning och ekonomisk ställning	21
Balanskravsresultat	33
Översikt över verksamhetens utveckling	34
Den kommunala koncernen	35
Viktiga förhållanden för resultat och ekonomisk ställning	42
Styrning och uppföljning av den kommunala verksamheten	46
Förväntad utveckling	47
Investeringar	49
Resultaträkning	51
Balansräkning	52
Kassaflödesanalys	54
Driftredovisning	54
Noter till räkenskaperna	56
Allmänna redovisningsprinciper	65
Begreppsförklaring och ordlista	67

Bilagor

Bilaga 1: Sammanställning Måluppfyllelse helår 2019

Bilaga 2: Uppföljning av regionövergripande handlingsplaner helår 2019

Ett år präglat av omställning och utveckling

2019 innebar en ny mandatperiod med blå och gröna färger i den politiska ledningen. Huvudfokus är att komma tillrätta med Region Jämtland Härjedalens ekonomiska situation.

Den svenska sjukvården är inne i en omfattande förändringsfas, både här hos oss och nationellt.

Vi ser att traditionella flöden inom de närmsta åren kommer lösas upp bland annat genom digitala och medicintekniska lösningar som för vården närmare patienten. Vi står inför ett paradigmskifte och det är sällan enkelt. Tvärtom. Stora förändringar upplevs ofta som både hotfulla och olustiga, men tillsammans kan vi göra den omställning som behövs!

Patienterna nöjdast i landet

När över 100 000 personer i Sverige besvarar frågor om sin upplevelse av primärvården via Nationell Patientenkät är den stora majoriteten positiva. I samtliga regioner har helhetsintrycket förbättrats och framför allt upplever patienterna att de blir bättre bemötta. I Jämtland har patienterna bäst upplevelse av vården vilket är oerhört glädjande. Det visar att vi är på rätt väg i omställningen till en Nära vård och att vår personal har fokus på dem vi är till för.

Region Jämtland Härjedalen ska vara välkomnande för alla och därför har arbetet med ett professionellt och likvärdigt bemötande oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck fortsatt under 2019.

Under hösten har hud- och könsmottagningen vid Östersunds sjukhus och regionens kommunikations-avdelning genomgått en utbildning kring bemötande och kunskap om normer och konsekvenser utifrån ett hbtq-perspektiv. Det handlar dels om hur vi bemöter patienter, anhöriga och övriga besökare inom våra verksamheter, men också om vår arbetsmiljö och hur vi behandlar varandra på arbetsplatsen.

Eva Hellstrand (C), Regionstyrelsens ordförande

Regionen i strålkastarljuset

Under året arrangerades två världsmästerskap i vår region med några veckors mellanrum; skidskytte-VM och Alpina VM. Detta är väldigt unikt och något som det ligger mycket jobb bakom.

För många är Region Jämtland Härjedalen förknippad med hälso- och sjukvård, men uppdraget att jobba med hållbar regional tillväxt på olika sätt och i olika projekt innebär att med EU-medel till hjälp hitta samarbeten och finansiering av exempelvis VM-arenorna i Östersund och Åre. Detta ger förutsättningar för fler evenemang framöver och mer strålkastarljus på regionen både nationellt och internationellt.

Vi ser att effekterna blir långsiktiga och märkbara även när bruset efter tävlingarna har lagt sig, och vi kommer att jobba vidare med projekt som tar avstamp i den så kallade VM-effekten. Projekt som tilltalar och lyfter fram näringsliv och företag och stärker regionens lyskraft för potentiell arbetskraft och fler invånare från andra regioner.

Fortsatt fokus på kostnadsminskningar

Region Jämtland Härjedalens ekonomiska läge har varit fortsatt problematiskt. Resultatet för 2019 var bättre än prognosen, men fortfarande inte på en acceptabel nivå. Det är fortfarande kostnader för hälso- och sjukvården som ökar, och framför allt då personalkostnader.

Genom ökade skatteintäkter och ett nytt kostnadsutjämningsystem har vi nu inför nästa år fått en god möjlighet att stärka vår ekonomi.

Vi behöver ta fortsatt ansvar för att pengarna används på rätt sätt. Det gör vi inte genom att släppa på kostnadsminskningarna, då kommer situationen inte att förbättras på sikt.

Tvärtom är det nu viktigare än någonsin att vi tillsammans jobbar med kostnadseffektiva åtgärder med fokus på våra regioninvånare.

Hans Svensson, Regiondirektör

Sammanfattning

Ekonomiskt utfall

Region Jämtland Härjedalens ackumulerade resultat 2019 blev negativt och uppgick till -171 miljoner kronor inklusive finansiella intäkter, vilket var 43 miljoner kronor bättre än budget på -214 miljoner kronor.

Nettokostnadsutvecklingen för perioden var 74 miljoner kronor högre än under motsvarande period 2018, vilket ger en nettokostnadsökning på 1,7 procent, jämfört med 3,2 procent föregående år.

Verksamhetens intäkter ökade med 29 miljoner kronor jämfört med 2018. Främst genom ökade bidrag i slutet av året i form av kömiljarden samt ökad försäljning av hälso- och sjukvård.

Bruttokostnaderna ökade med 97 miljoner kronor, främst på grund av fortsatt ökade personal- och pensionskostnader samt ökade läkemedelskostnader. Kostnader för bemanningsföretag minskade jämfört med föregående år.

Verksamhet

Produktionen har minskat i slutenvården i form av färre vårdtillfällen, färre vård dagar och kortare medelvårdstid. Allt detta är positiva resultat av flera olika åtgärder, exempelvis ökning av polikliniska ingrepp samt bättre utskrivningsprocesser i samverkan med länets kommuner.

Öppenvården visar upp en ökning både avseende läkarbesök och sjukvårdande behandlingar.

Tillgängligheten är fortsatt låg inom specialiserade öppenvården, både vad gäller första besök och behandling. Efter intensivt arbete med bland annat extra operationsdagar och genomgång av väntelistor har en förbättring dock skett under hösten. Vilket gett resultat i form av intäkter från kömiljarden. Primärvårdens tillgänglighet är bra.

Den förstärkta vårdgarantin för barn och ungdomar med psykisk ohälsa innebär att patienterna ska få sitt första besök inom 30 dagar, här nås dock inte målet.

Regionala utvecklingsnämndens förvaltningsområde har tre produktionsenheter; folkhögskolorna Birka och Bäckedal samt scenkonstverksamheten Estrad Norr. För samtliga gäller att de når sina mål, med ett undantag; mobilitetsersättningen till skolorna har minskat obetydligt jämfört med 2018.

Måluppfyllelse

Av de 84 resultatmålen är 45 procent uppnådda, 33 procent är pågående 18 procent har inte uppnåtts vid årets slut. 4 procent har inte kunnat mätas under året. Strategi för god och nära vård hade flest uppnådda mål.

När det gäller Strategi för länets utveckling så har 48 procent uppnåtts. Bra resultat visas framför allt inom en långsiktig hållbar region och ett friskare liv.

Inom Strategi för god vård har 60 procent av resultatmålen uppnåtts, då främst inom god och nära vård och modern sjukvård.

Strategi för våra medarbetare har 42 procent uppnådda resultatmål. Främst inom ökade frisktal och hälsofrämjande arbetsmiljö, däremot har en försämring skett sedan augusti inom delaktighet och inflytande.

Inom Strategi för ekonomi och verksamhetsresultat har 28 procent uppnåtts, främst inom mer samverkan men framför allt budgetdisciplin som förbättrats sedan augusti.

Förvaltningsberättelse

Förvaltningsberättelsen syftar till att ge en övergripande och tydlig bild av Region Jämtland Härjedalens verksamhet det gångna året, i enlighet med Lag (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning 11 kapitlet.

Händelser av väsentlig betydelse

Resurs från Kommuninvest

Med anledning av Region Jämtland Härjedalens ekonomiska situation och låneskuld till Kommuninvest, har Kommuninvest bidragit med stöd för att förbättra ledarskapet i kombination med regionens stödfunktioner som till exempel ekonomi och verksamhetsutveckling.

Beslut av Regiondirektör med stöd från Hälso- och sjukvårdsnämnden under 2019

- Minskning av 50 befattningar från 1 oktober 2019 inom Hälso- och sjukvårdsnämnden, samt inriktningsbeslut på ytterligare 50 befattningar per 1 januari 2020.
- Nedläggning av LÄVA och andra förändringar av vårdplatsstrukturen på sjukhuset.
- Verksamheterna som idag finns på Remonthagen ska utredas för att se vilka effektiviseringar som kan göras om de flyttas till sjukhuset.
- Utredning görs om verksamhetsinnehållet, bemanningsnormer utifrån patientkategorier och upptar diskussioner med Strömsunds kommun om formerna för Närvårdsavdelningen i Strömsund.

Nya redovisningsprinciper

Under 2019 har nya redovisningsprinciper tillämpats vad gäller värdering av kortfristiga placeringar, som nu redovisas enligt marknadsvärde istället för bokfört värde. Detta har fått en positiv effekt på regionens ekonomi under 2019.

Uppstart av produktionskök och utökning av Vårdnära service, kost och förråd

Den 13 mars startade verksamheten i det nya produktionsköket och en vecka senare levererades den första maten enligt Cook chill-konceptet till patienterna. I samband med detta utökades vårdnära service avseende kost- och förrådshantering. Uppstarten har gått bra trots utmaningar både avseende bemanning och maskiner. Fortfarande återstår många saker att utveckla och förbättra, men en stor eloge till ett hundratal medarbetare inom området som bidragit till en bra start!

Verksamhet

Verksamhet inom hälso- och sjukvården

Förvaltningsområde hälso- och sjukvård ska arbeta förebyggande och tillgodose en bra hälso- och sjukvård samt tandvård för Region Jämtland Härjedalens medborgare. Några av de viktigaste händelserna inom hälso- och sjukvården sammanfattas nedan.

Hälso- och sjukvårdens strategi och riktning mot Nära vård

Med riktning mot Nära vård kommer regionens hälso- och sjukvård att arbeta utifrån ett helhetsperspektiv där alla vårdnivåer finns med. Primärvården har sedan något år tillbaka påbörjat resan och genomfört flera pilotprojekt med olika innovationer, vissa i samarbete med specialiserade vården. Helhetsperspektivet innebär att både primärvården och specialiserade vården går i samma riktning – mot Nära vård. Detta kräver samma förhållningssätt, goda relationer och gemensamma mål. Intentionen är att det finns en gemensam bild för vad Nära vård betyder på alla nivåer.

VM-evenemang

Under vinterperioden har Alpina VM i Åre och Skidskytte-VM i Östersund ägt rum. Evenemangen föregicks av en lång planering med tillsättning av extra resurser i ambulans, ambulanshelikopter, på akutmottagningen och c-op. Utvärderingen visar att verksamheterna inom Akutområdet inte har haft någon märkbart ökad belastning utan allt har fungerat bra. Primärvården har också varit en viktig del i vården.

Ny lagstiftning Förstärkt tillgänglighet ”3:an”

Från årsskiftet har en ny lagstiftning trätt ikraft, förstärkt tillgänglighet, vilket innebär att patienter som kontaktar primärvården för ett nytt eller försämrat hälsoproblem har rätt till en medicinsk bedömning inom tre dagar. Bedömningen ska göras av en läkare eller annan legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal inom primärvården.

Strategiskt förändringsarbete

Flera områden har testat distansoberoende teknik. Det föll väl ut men tekniska lösningar behöver justeras innan arbetssättet kan sjösättas i större skala. Primärvården arbetar fokuserat med omställningen till nära vård och ökat digitalt utbud för befolkningen. Bland annat har en pilot för hemmonitorering genomförts i Ragunda.

Arbetet med rätt använd kompetens har resulterat i flera kompetensväxlingar och effektiviserade arbetssätt. Ett gott exempel på detta ses inom kirurgen där sjuksköterskor tagit över läkaruppgifter inom urologi.

Under året har arbetats fram riktlinjer för bemanningsnormer inom slutenvården. Produktions- och kapacitetsplanering har påbörjats och kommer att slutföras under 2020. Ett flertal genomlysningar av olika verksamheter och funktioner/processer har genomförts under året.

Kömiljarden

Utifrån den nationella satsningen på tillgänglighet, så kallad kömiljarden, intensifierades arbetet med att se över regionens väntelistor, rutiner och produktionen över lag. Vidare gjordes extra operationsinsatser och mottagningsbesök. Resultatet innebar att regionen tilldelades statliga medel motsvarande cirka 17 miljoner kronor.

Utomlänsvård

Köpt vård utanför länet

Kostnader för utomläns- och utlandsvård i miljoner kronor	2018	2019	Förändring i mkr	%
Primärvård	8,7	11,7	3,0	34%
Primärvård Västernorrland	1,2	1,2	0	0
Länssjukvård övriga Sverige	51,9	60,4	8,5	16%
Länssjukvård Västernorrland	18,3	27,4	9,1	50%
Universitetssjukvård	265,4	250,6	-14,8	-6%
Behandlingshem	4,6	2,5	-2,1	-46%
Rättspsykiatri	17,1	18,8	1,7	10%
Vård i Norge (Röros, Tynset, Sanks)	0,9	2,0	1,1	122%
Utlandsvård	2,7	2,1	-0,6	-22%
Summa	370,8	376,7	5,9	2%

Köpt vård utanför länet består av kostnad för vård när jämtar och härjedalingar besöker primärvård och länssjukvård utanför Jämtland Härjedalen, vård vid universitetssjukhus och vård utomlands. Dessutom ingår köpt vård vid behandlingshem och rättspsykiatrisk vård. Totalt ökade kostnaderna 2019 med 5,9 miljoner kronor, motsvarande 1,6 procent.

Ökningen av primärvård innehåller ökning med 2 miljoner kronor för nätdoktorer, från totalt 2 miljoner kronor 2018 till 4 miljoner kronor 2019.

Ökningen av länssjukvård i övriga Sverige beror på ökning av vårdgarantiköp med 3 miljoner kronor mellan åren inom ortopedi, och akutvård har ökat med 2 miljoner kronor.

Ökningen av länssjukvård i Västernorrland beror bland annat på en rejäl prisökning (20-28 procent) för de 3 vanligaste åtgärderna (framförallt strålbehandling). Utöver det har även en volymökning skett.

När det gäller universitetssjukhusvård har kostnaderna hos Norrlands Universitetssjukhus (NUS) ökat mellan åren med 4 miljoner kronor, vilket ungefär motsvarar prishöjningen. Kostnaderna för vård vid Akademiska sjukhuset i Uppsala är 10 miljoner kronor lägre, vården vid Sahlgrenska i Göteborg är 4 miljoner kronor lägre, vården vid Karolinska i Stockholm är 8,5 miljoner kronor lägre. Vården i Lund har ökat med 3 miljoner kronor mellan åren. Universitetssjukhusvården kan variera mycket beroende på antalet transplantationer, brännskador och andra dyra vårdtillfällen där varje enskild patient kan ge kostnader på flera miljoner kronor.

Ökningen av kostnaderna i Norge beror främst på det under 2018 startade samarbetet i Västra Härjedalen som 2019 har helårseffekt.

Utlandsvården är en kombination av nödvändig akut vård när jämtar och härjedalingar vistas utomlands och när de ansöker hos Försäkringskassan om att få planerad vård för behandlingar som bara ges i andra länder.

Intäkter för vård av medborgare från andra län

Intäkter för utomlänsvård i miljoner kronor	2018	2019	Förändring i mkr	1 %
Utomläns- eller utlandspatienter	132,3	145,8	13,5	10%
Varav Primärvård	60,4	62,6	2,2	3,6%
Sjuktransporter utomläns- och utlandspatienter	34,2	37,7	3,5	10%
Summa	166,4	183,4	17,0	10%

Intäkterna för både vård och transporter av utländska medborgare och invånare från andra län som befunnit sig i Jämtland Härjedalen ökade med 10 procent, vilket gav 17 miljoner kronor i ökad intäkt 2019. Det innebar att intäkterna från övriga landsting och regioner samt utlandet ökade mer än kostnaderna för köp av vård från utlandet samt landsting och regioner.

Det senaste året har intäkterna för primärvården i Åre och Härjedalen ökat med mellan 2 och 6 miljoner kronor per år vardera, medan det mellan 2018 och 2019 inte var någon större ökning. Verksamheten förklarar det bland annat med att de turister som tidigare kontaktat hälsocentralerna nu klarar mycket med nätdoktor-kontakter.

Produktion

Öppenvård primärvården

Primärvården i Jämtlands Län	2018 antal	2019 antal	Förändring i antal	Förändring i %
Läkarbesök i egen regi	200 409	198 700	-1 709	-0,9 %
-män	88 102	86 708	-1 394	-1,6 %
-kvinnor	112 307	111 992	-315	-0,3 %
Läkarbesök privata vårdgivare	28 996	32 890	3 894	13,4 %
Totalt antal läkarbesök primärvård Jämtlands län	229 405	231 590	2 185	1,0 %
Sjukvårdande behandling i egen regi (exkl provtagning)	230 747	231 375	628	0,3 %
-män	90 425	90 913	488	0,5 %
-kvinnor	140 322	140 462	140	0,1 %
Sjukvårdande behandling privata vårdgivare	50 814	53 696	2 882	5,7 %
Totalt antal sjukvårdande behandlingar primärvård Jämtlands län	281 561	285 071	3 510	1,2 %
Totalt antal vårdbesök i primärvården Jämtlands län	510 966	516 661	5 695	1,1 %

Totalt gjordes under 2019 drygt en halv miljon vårdbesök i primärvården i Jämtlands län. Det var 5695 fler besök än 2018, 1,1 procent. De privata vårdgivarna stod för hela ökningen och det mesta kan kopplas till Fjällhälsan i Härjedalen som fick 1180 fler läkarbesök, 33 procent. Samtidigt minskade antalet läkarbesök till regionens hälsocentraler ännu mer, med 1861 besök, -9,1 procent.

I Östersund stängdes asyl- och flyktinghälsan, vilket medförde 530 färre besök. Ingen motsvarande ökning kunde ses på övriga hälsocentraler i Östersunds kommun. Totalt minskade antalet besök till regionens hälsocentraler i Östersunds kommun med 550, -0,6 procent och ökade med ungefär lika många hos Hälsocentralen Ripan.

De sjukvårdande behandlingarna blev 3510 fler, 1,2 procent. Även här gick besöken till privata vårdgivare. De ökade mest till Hälsocentralen Ripan och Nya Närvården.

I primärvården pågår en omställning till *Nära vård* i samarbete med övriga områden, kommunerna och externa aktörer. Insatser ska ske efter patientens individuella förutsättningar och behov, vilket bland annat medför mer egenvård och färre mottagningsbesök.

Öppenvård specialistvården

Specialistvården	2018 antal	2019 antal	Förändring i antal	Förändring i %
Läkarbesök	147 541	147 607	66	0,0 %
- Män	68 667	68 398	-269	-0,4 %
- Kvinnor	78 874	79 209	335	0,4 %
Sjukvårdande behandling	170 648	172 452	1 804	1,1 %
- Män	74 892	74 645	- 247	- 0,3 %
- Kvinnor	95 756	97 807	2 051	2,1 %
Öppenvårdsbesök totalt specialistvården	318 189	320 059	1 870	0,6 %

Under 2019 ökade vårdbesöken till Östersunds sjukhus med 1 870 varav största ökningen var de sjukvårdande behandlingarna.

Skillnaden mellan områdena i specialistvården är ganska stor och förklaras av olikheter i tillgång till specialistläkare och annan vårdpersonal, nya vårdprogram, inflöde av remisser, förändrade metoder, arbete med rätt använd kompetens med mera. Inom område Kirurgi har till exempel sjuksköterskor tagit över prostatamottagningen från urologerna med tydlig kvalitetsförbättring för patientgruppen. Det är ett exempel på när läkarbesök ersätts av sjukvårdande behandlingar och den frigjorda tiden kan användas för att förkorta väntetider.

Under hösten gjordes inom vissa specialiteter extramottagningar för att klara av fler nybesök till läkare och klara villkoren för att ta del av kömiljarden. Det gällde framför allt ögon-, ortopedi- och hudmottagningen. Kraven för Kömiljarden uppfylldes för november månad för väntande till första besök i specialiserad vård. Samtidigt minskade antalet läkarbesök till andra områden bland annat till dialys- och reumatologimottagningen. Totalt sett låg antalet läkarbesök 2019 därför kvar på ungefär samma nivå som 2018.

De sjukvårdande behandlingarna ökade mest på områdena Ortopedi, Hud infektion medicin, Barn och unga vuxna samt Kirurgi.

Slutenvården

Slutenvård	2017	2018	2019	Förändring	I %
Vårdtillfällen	21 436	21 969	23 244	1 275	5,8 %
- män	9 897	9 857	10 750	893	9,1 %
- kvinnor	11 539	12 112	12 494	382	3,2 %
Vård dagar	115 539	110 987	107 388	-3 599	-3,2 %
- män	56 114	53 819	52 788	-1 031	-1,9 %
- kvinnor	59 425	57 168	54 600	-2 568	-4,5 %
Medelvårdtid	5,4	5,1	4,6	-0,5	-8,7 %
- män	5,7	5,5	4,9	-0,6	-10,1 %
- kvinnor	5,2	4,7	4,4	-0,3	-7,4 %
DRG-vikt	15 848	16 417	16 266	-151	-0,9 %
- män	7614	7984	7947	-37	-0,5 %
- kvinnor	8 226	8 433	8 319	-114	-1,4 %

Fler vårdtillfällen, kortare vårdtider och en minskning av antalet vård dagar har varit en trend i slutenvården under många år. Denna utveckling fortsatte under 2019.

I snitt sjönk medelvårdtiden med ett halvt vård dygn mellan 2018 och 2019 och minskningen skedde på nästan alla områden på sjukhuset. En förklaring till kortare vårdtider är att utskrivningsprocessen har förbättrats. Det innebär att patienterna skrivs ut snabbare än tidigare år,

från vårdavdelning till eget hem eller kommunal omsorg. Andra förklaringar är till exempel inrättande av ny palliativ-onkologisk avdelning, samt ökad läkarnärvaro på vissa avdelningar, vilket ger en högre omsättning av patienter.

Lättvårdsavdelningen (LÄVA) avvecklades under sommaren och 7 vårdplatser har under lång tid av året varit stängda på grund av ombyggnation.

Trots en ökning av antalet vårdtillfällen, har flera åtgärder också vidtagits som visserligen leder till färre vårddagar, men även till en minskning av antalet vårdtillfällen i slutenvård. Det handlar till exempel om inrättandet av mobila team som hjälper patienter i deras hem, mobilt närvårdsteam (MINT) för sjuka äldre, specialist-psykiatrisk omvårdnadsteam (SPOT) och mobilt öppenvårdsteam (MÖRT) för rehabilitering. Dessutom blev operationer i slutenvård färre än planerat på grund av brist på specialistsjuksköterskor.

Operationsverksamheten

Operationer	2018	2019	Förändring	I %
Dagkirurgi	4 328	4 804	476	11,0
Varav akut	566	647	81	14,3
Varav elektiv	3 762	4 157	395	10,5
Slutenvård	4329	4 124	-205	-4,7
Varav akut	1 890	1 956	66	3,5
Varav elektiv	2 439	2 168	-271	-11,1
Totalt	8 657	8 928	271	3,1

Område Ortopedi hade ett högt inflöde av akutpatienter i början av året. Från februari till mitten av oktober, undantaget sommaren, rådde brist på specialistsjuksköterskor. De planerade slutenvårdsoperationerna blev därför färre än planerat under året.

I januari 2019 öppnades två operationssalar upp för dagkirurgi på Specialistvården Campus. Dit flyttades viss öron-näsa-halsverksamhet, ortopedi och allmänkirurgi.

I linje med målsättningen att utföra en större andel av operationerna som dagkirurgi, skedde en kraftig ökning av polikliniska operationer under 2019. Det är framför allt område Ögon öron och område Kirurgi som stod bakom ökningen, vars större volymer består av tonsillkirurgi, samt bröst- och galloperationer. Totalt ökade polikliniska operationer mellan 2018 och 2019 med 11 procent.

Vård i rimlig tid

Tillgänglighet till primärvård

Tillgänglighetsgarantin, 0:an

0:an innebär att den som söker primärvård ska få kontakt samma dag med en hälsocentral.

Resultatet 2019 var 91 procent för primärvården. Arbete pågår kontinuerligt med att öka tillgängligheten genom bland annat lättakut, digitaltriagering, samt utveckling av arbetssätt inom bland annat telefoni.

Besöksgarantin 3:an

3:an innebär rätt till en medicinsk bedömning inom tre dagar. Bedömningen ska göras av en läkare eller annan legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal inom primärvården. Resultatet 2019 var totalt 97 procent för primärvården.

3:an mäts för närvarande endast på läkarbesök, arbete pågår med införande av den förstärkta vårdgarantin för övrig legitimerad personal. Öppen mottagning/lättakut bidrar till ökad tillgänglighet.

Specialiserad vård – Sjukhuset i Östersund

Första besök inom 90 dagar

Om patienten får en remiss till den specialiserade vården, ska hen få en tid för besök inom 90 dagar. Det gäller även om vård som söktes utan remiss från läkare. Ett genomsnitt för hela året 2019 var att 58 procent fick ett besök inom 90 dagar.

Behandling inom 90 dagar

Efter beslut om behandling, exempelvis operation, ska patienten få en tid inom 90 dagar. Ett genomsnitt för hela året 2019 var att 53 procent av patienterna fick sin behandling inom 90 dagar.

Förbättrande arbete pågår i strategi Nära vård. Sammanfattningsvis får medborgarna delvis inte sin vård inom vårdgarantins lagkrav i Region Jämtland Härjedalen. Men förbättrade resultat jämfört med 2018 innebar att kraven för kömiljarden uppfylldes de sista två månaderna tack vare ökad produktion och systemtekniska insatser som har utförts.

Väntetider inom specialistsjukvårdens akutmottagning

Målet är att 80 procent av patienterna ska vara färdiga på akutmottagningen (dörr till dörr) inom 4 timmar. Detta mål har inte uppnåtts då totalt sett 61 procent handlagts inom 4 timmar under året, vilket är oförändrat jämfört med 2018. Barn- och ungdomsmedicin, ögon och öron når över målet på 80 procent medan övriga kliniker ligger under målet. Lägst andel handlagda inom 4 timmar har kirurgkliniken och ortopedkliniken med 51 procent respektive 58 procent. Störst procentuell ökning av antal besök hade barnkliniken som även ökade mest i antal med 11 procent, 239 besök.

Under hösten har förberedelser och rekrytering för att åter öppna obs-platser på akutmottagningen genomförts, vilket kommer att förbättra den totala vistelsetiden för patienter på akutmottagningen. På akutmottagningen har också ett stort internt arbete genomförts för att förbättra och förenkla flödet inom akutmottagningen samt en prioritering av vilka patienter som inte behöver akutmottagningens resurser utan kan hänvisas direkt till den vårdinstans som patientens vårdbehov kräver.

Vårdgarantin för barn och unga med psykisk ohälsa

Den förstärkta vårdgarantin för barn och ungdomar med psykisk ohälsa mäts varje månad och innebär att patienterna ska få sitt första besök inom 30 dagar. Målet är att minst 90 procent av patienterna ska få komma inom 30 dagar till en första bedömning.

Andel patienter som får nybesök inom 30 dagar på Barn- och ungdomspsykiatri, BUP. Efter en längre tid med låg tillgänglighet, mellan 30-40 procent inom 30 dagar, har denna förbättrats under hösten, till 70-80 procent inom 30 dagar. Detta har varit möjligt genom personalförstärkningar av BUP:s mottagning, finansierad av riktade statsbidrag för att öka tillgängligheten till BUP. Dock fortsatt långa köer till vissa behandlingar samt till utredning av adhd/autism. Ökat inflöde under hösten har medfört att situationen är ansträngd i flera delar av verksamheten. Verksamheten fortsätter dock att utveckla sina arbetssätt för att möta behovet i framtiden.

Läkemedel

Kostnaderna för läkemedel för Region Jämtland Härjedalen, inklusive smittskyddsläkemedel och patienternas egenvårdsavgift, har ökat cirka 5,5 procent 2019 jämfört med samma period föregående år. Den genomsnittliga ökningen i riket samma period var 5,7 procent.

Region Jämtland Härjedalen har ett mål att kostnaderna för läkemedel på rekvisition (till mottagningar och avdelningar) respektive förmånsläkemedel (läkemedel på recept) ska ha en lägre procentuell ökning i regionen jämfört med genomsnittet för riket. Kostnadsutvecklingen för läkemedel på rekvisition var 10,1 procent jämfört med genomsnittet för riket som var 8,6 procent. Kostnadsökningen för förmånsläkemedel var 4,5 procent i regionen medan genomsnittet i riket var 5,0 procent.

De senaste åren har införandet av nya dyra läkemedel varit kostnadsdrivande. Den trenden

fortsätter. Läkemedlen kan kosta cirka två miljoner per patient och år. Om endast ett fåtal patienter har behov av läkemedlen, så får det ändå stor budget- och kostnadspåverkan i mindre regioner. Den dyraste läkemedelsgruppen i regionen är den som används mot olika cancersjukdomar. I riket är, sedan många år, läkemedelsgruppen som används mot olika inflammatoriska sjukdomar. På grund av stora patentutgångar i den gruppen, samt ett snabbt agerande av verksamheten att byta till billigare likvärdiga preparat har kostnaderna för den gruppen minskat i regionen.

Vid nationella jämförelser har Region Jämtland Härjedalen högre kostnader för diabetesläkemedel än genomsnittet i riket. Det kan delvis förklaras av en högre andel typ 2 diabetiker, men även utav en tidigare introduktion och högre förskrivning av nya dyrare läkemedel till diabetespatienterna än genomsnittet i riket.

Leveransbrister av läkemedel fortsätter att vara ett växande problem både lokalt och nationellt. Det beror bland annat på råvarubrist, införandet av säkerhetssystem för att förhindra att falska läkemedel finns på marknaden och att efterfrågan blivit större än utbudet utifrån en förbättrad ekonomi och kunskap i många länder. Leveransbrister medför ökade kostnader och ett betydande merarbete att söka alternativ och att hantera licenser. Under sensommaren fick Läke- medelsverket ett uppdrag att etablera strukturer för snabbare information vid bristsituationer och att i högre grad vägleda hälso- och sjukvården om eventuella alternativa behandlingsmöjligheter i samband med kritiska eller potentiellt kritiska bristsituationer.

Under året har elektronisk läkemedelslista införts på några av vårdavdelningarna, vilket ger en tydligare ordination. Det är en satsning, bland flera, för att öka patientsäkerheten inom läkemedelshanteringen.

Patientsäkerhet och vårdkvalitet

Regionens mål för andel vårdskador är under 5 procent. Resultatet för 2019 uppgick till 5 procent. Att arbeta för att eliminera eller minimera risken för skador görs inom alla verksamheter och områden. Införandet av rollen ledningssjuksköterska och att använda Gröna Korset metodiken har bidragit till att vårdskador och risk för vårdskador snabbt kan identifieras och åtgärdas. Detta har införts på de flesta avdelningarna inom somatisk vård och har också bidragit till att andelen vårdskador ligger på en låg nivå.

Allvarlig vårdskada eller risk för allvarlig vårdskada.

Antal lex Maria-anmälningar och klagomål har under perioden varit lägre än föregående år. Till IVO anmäldes allvarlig vårdskada eller risk för allvarlig vårdskada (lex Maria) uppgick till 15 under 2019 jämfört med 17 under 2018. Antalet enskildas klagomål från IVO uppgick till 15 under 2019 jämfört med 24 under 2018.

Verksamheten har till uppgift att framför allt bistå med analys, råd, rutiner och beslutsförslag inom patientsäkerhet, smittskydd och vårdhygien. Därtill deltar medarbetarna i många utvecklingsarbeten som syftar till att skapa förbättrade förutsättningar för patientsäkerhet och kvalitet. Zamsynsarbetet är ett tydligt exempel på detta. Under året har det tillkommit nya samverkansgrupper för proaktivt patientsäkerhetsarbete såsom till exempel omvårdnadsrådet och nätverket för ledningssjuksköterskor vilka leds av Område Patientsäkerhet. En medarbetare har under året haft ett särskilt uppdrag att arbeta för nationell kunskapsstyrning i en central expertgrupp inom patientsäkerhet, och också med personcentrerad vård för hela Regionen.

Patientnämnden

Under året har 474 synpunkter och klagomål inkommit till patientnämnden i Jämtlands län, vilket var 11 fler än föregående år. Ungefär en tredjedel av ärendena berör synpunkter på vård och behandling, och ungefär en lika stor andel av synpunkterna handlar om kommunikation, följt av synpunkter gällande tillgänglighet. Från och med 2019 har patientnämnderna i Sverige en reviderad kategorisering, vilket medför vissa svårigheter att göra någon jämförelse av kontorsaker jämfört med tidigare år.

Från den första januari 2018 regleras patientnämndernas verksamhet av Lag om stöd vid klagomål mot hälso- och sjukvården (SFS 2017:763). Patientnämnden har följt den antagna analysplanen för 2019 och presenterat analysrapporter med teman: äldre personer, sjukresor, missade diagnoser och primärvård.

Forskning, utveckling och utbildning

I april togs beslut att inrätta ett fullskaligt Kliniskt träningscentrum, KTC. Projektering av KTC påbörjad för att under 2020 slutföra byggfas och fullskalig etablering.

I december fattade Norrlands universitetssjukvårdsstyrelse beslut om att tilldela Allmänmedicin / Primärvården i Region Jämtland Härjedalen status som Universitetssjukvårdsenhet, USVE. Därmed blir regionens offentligt drivna primärvård den första sjukvårdsenhet i Norra sjukvårdsregionen utanför Region Västerbotten som tilldelas den högsta möjliga akademiska status för en enhet som bedriver läkarutbildning.

Region Jämtland Härjedalen är fortsatt produktiv inom klinisk forskning med ett 70-tal publicerade vetenskapliga artiklar under året. Detta avspeglas både regionalt och nationellt i ökad tilldelning av externa ALF-medel för forskning, samt att Region Jämtland Härjedalen i en nationell jämförelse är en av de bästa Regionerna i Sverige på klinisk forskning utanför Regioner med ett universitetssjukhus. Fyra medarbetare har disputerat och två medarbetare inom Region Jämtland Härjedalen har erhållit docentur vid Umeå Universitet.

Verksamhet inom regional utveckling

Regional utveckling arbetar med att ta tillvara möjligheter och främja utvecklingen inom områdena; Näringsliv och företagande, Välfärd, Klimat och kompetens, Infrastruktur och Kommunikationer och Kultur.

Nämndens förvaltningsområde har tre produktionsenheter; folkhögskolorna Birka och Bäcke-dal samt scenkonstverksamheten Estrad Norr.

Aktiviteten bland länets företag och aktörer är hög, vilket kan konstateras i det stora antalet ansökningar till stöd för investeringar och utvecklingsprojekt. En rad olika projekt pågår i länet, och regionala utvecklingsnämnden deltar som både medfinansiär och aktiv part i ett flertal av dessa projekt.

Nämnden har arbetat aktivt med påverkansarbete i olika forum, som exempel kan nämnas det samiska kulturpolitiska toppmötet i Umeå i februari. Ett annat exempel är det arbete som skett tillsammans med andra aktörer i länet för att driva frågan om fortsatt nattågstrafik till och från länet efter 2021, vilket givit önskat resultat. Nattågstrafiken till länet fick ett nytt förlängningsbeslut av regeringen, som gäller till och med 2024.

Konst och kultur är en drivkraft för mänsklig och samhällslig utveckling. Region Jämtland Härjedalen hör till de regioner som har hög del av statlig kulturbudget per invånare för att underhålla och utveckla en kulturell infrastruktur i regionen. Den regionala och statliga satsningen på Nationalmuseum Jamtli är en anledning till viss ökning av kulturbudgeten.

Utvecklingsprojekt inom infrastruktur och kommunikationer

Nämnden har under året haft ett uppdrag att utreda framtida organisation, finansiering och utveckling av kollektivtrafiken i länet. Organisationsfrågan avgjordes i regionfullmäktige i november, där fullmäktige beslutade att verksamheten i bolaget Länstrafiken i Jämtlands län AB överförs till förvaltning från 1 juli 2020, och organiseras under regionala utvecklingsnämnden.

En lång upphandlingsprocess avslutades i december när ett nytt bussföretag, Trönderbilene AS, började köra regionbussarna i länet på det nya trafikavtalet.

Projekt Mittstråket är i sitt sista år och flera järnvägs- och vägprojekt samt utredningar för stråket är i gång. Bland annat ombyggnad av Rännbergsbacken väster om Åre, två gångbroar och en gångtunnel under Mittbanan i Åre.

Ett förprojekt kring möjligheterna till etablering av en testarena för el-flyg och drönare, i första hand mellan Röros och Östersund, har pågått under våren.

Fortsatt utbyggnad av bredband/fiber i länet

Bredbandsutbyggnaden är god i vissa delar av länet men i andra delar går det långsammare. Många arbeten genomförs under sommarsäsongen 2019 och utbyggnaden beräknas därmed ta fart.

Enligt Post- och telestyrelsen ligger länet för långt efter i utbyggnaden för att kunna nå de nationella målen på 95 procent tillgång på bredband med minst 100 mb/s år 2020. Utbyggnaden och investeringarna står i huvudsak marknaden för, men det fungerar inte med den gleshet och långa avstånd vi har i vissa delar av länet.

Samverkan inom kulturområdet

Med utgångspunkt i gemensamt etablerad samverkan som turnénätverket NMD, har ett positionspapper arbetats fram där tre fokusområden ska förstärkas som bedöms ge sociala och samhällsekonomiska effekter: Urfolket samerna, kulturella och kreativa näringar samt arrangörsutveckling. Region Jämtland Härjedalen har även som en av fyra Norrlandsregioner tecknat en överenskommelse med Konstnärsnämnden om att gemensamt arbeta för förbättrade villkor för konstnärer i Norrland.

Nya regionala strategier

Tillsammans med Länsstyrelsen Jämtlands län och i dialog med länets aktörer har en ny regional energi- och klimatstrategi tagits fram, "Fossilbränslefritt 2030 Jämtlands län - Energi- och klimatstrategi 2020-2030". Även bredbandsstrategin har reviderats och den nya versionen "Jämtlands län helt uppkopplat – Bredbandsstrategi för Jämtlands län – mot år 2025" fastställdes av regionfullmäktige i juni.

Under 2019 har nämnden även påbörjat arbetet med framtagandet av ett nytt regionalt trafikförsörjningsprogram, en uppdatering av nuvarande forsknings- och innovationsstrategi för smart specialisering samt med en större revidering av den regionala utvecklingsstrategin. Målsättningen är att dessa ska kunna fastställas under 2020.

Väsentliga personalförhållanden

Antal anställda

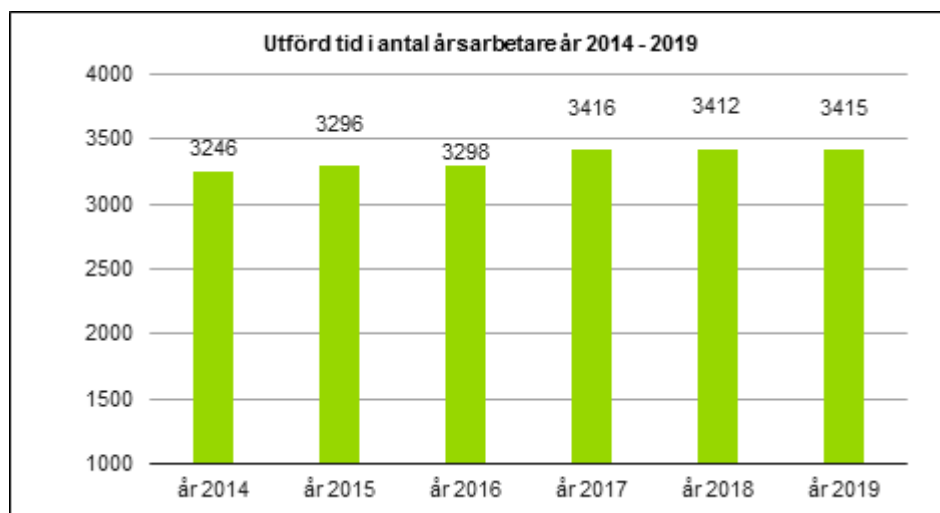
Antal månadsavlönade	2016	2017	2018	2019
Totalt antal anställda	4030	4171	4105	4108
- varav kvinnor	3138	3249	3187	3178
- varav män	892	922	918	930

En liten ökning av både antal anställda och utförd tid har skett mellan 2018 och 2019. Då tid utförd av inhyrd personal inte finns med är dock utfallet i realiteten det omvända, en liten minskning av antal och utförd tid.

Om man beaktar förflyttning av personal mellan olika förvaltningsområden är minskningen inom förvaltningsområde hälso- och sjukvård 29 anställda och ökningen inom Regionstaben 19 anställda. Ökningen inom regional utveckling med 12 är till stor del externt finansierade projekt.

	2016	2017	2018	2019	Skillnad 2018-2019
Hälso- och sjukvårdsnämnden	3641	3787	3718	3689	-29
Regionala utvecklingsnämnden	146	148	151	163	12
Regionstyrelsen	235	226	227	247	20
<i>Varav Regionstaben</i>	235	226	227	246	
<i>Varav Vårdval</i>	0	0	0	1	
Patientnämnden	3	4	4	4	-
Revison	5	5	5	5	-
Totalt	4030	4170	4105	4108	3

Utförd tid

Regionen har de senaste tre åren i stort sett legat på samma nivå i antal årsarbetare, cirka 3415. Förvaltningsområde Hälso- och sjukvård minskade med 10 tjänster jämfört med föregående år, varav 8 tjänster i läkemedelsenheter och en tjänst i patientsäkerhet som flyttades till Regionstaben. Antal läkare ökade med 13 tjänster. Antal sjuksköterskor minskade med 12 tjänster och antal administrativ personal/medicinska sekreterare minskade med 13 tjänster.

Förvaltningsområde Regional utveckling har ökat med 12 tjänster. Ökningen gäller främst visstidsanställda handläggare i projekt, som till stor del finansieras av externa medel.

Förvaltningsområde Regionstab har ökat med 19 tjänster, med flytt av tjänster från Hälso- och sjukvård samt tillkommande tjänster för utveckling hos Regiondirektör.

Bemanningsföretag

Kostnad bemanningsföretag	2018 i mkr	2019 i mkr	Förändring i mkr mot fg år	Motsvarar antal åa 2018	Motsvarar antal åa 2019	Förändring i antal åa mot fg år
Läkare	108,7	99,8	-8,9	43	39	-4
Sjuksköterskor	22,8	19,7	-3,1	20	17	-3
Övriga	2,5	2,6	0,1	3	3	0
Totalt	134,0	122,1	-11,9	66	59	-7

Kostnaden för bemanningsföretag fortsatte att minska under 2019, främst under årets första hälft. Redovisningen av antalet årsarbetskrafter är uträknad utifrån schablon och ger endast en vägledning till ungefär hur många fast anställda som den utförda tiden motsvarar.

Inhyrda sjuksköterskor har minskat med 3,1 miljoner kronor och inhyrda läkare med 8,9 miljoner kronor. Primärvården står för hälften där inhyrda läkare har minskat med nästan 4,1 miljoner kronor jämfört med 2018. Primärvården har köpt 574 stafettveckor 2019, att jämföra med 612 köpta veckor 2018 vilket innebär att målet på högst 601 köpta veckor 2019 uppnåddes.

Den riktigt stora minskningen av kostnader skedde från år 2017 då kostnaden på totalen låg på 190 miljoner kronor, främst är det kostnaden för inhyrda sjuksköterskor som mer än halverats, från 47 miljoner kronor 2017 till 19,7 miljoner kronor 2019.

Chef- och ledarskap

En personalomsättning för chefer på 18 procent och som dessutom är stigande känns oroande. Men en viss chefsrörlighet är att vänta då avtalstiden för chefer i de flesta fall omfattar fyra år med möjlighet till förlängning. Det finns alltså med regelbundenhet ett tillfälle för både arbetsgivaren och aktuell chef att utvärdera ett fortsatt chefskap.

Chefernas förutsättningar har uppmärksammats och utmynnat i ett inriktningsbeslut att högst 35 underställda per chef ska vara norm inom Region Jämtland Härjedalen.

Det är väl förankrat inom verksamheterna att använda fastställt introduktionsprogram vid introduktion av nya chefer. Två chefsutvecklingsprogram startades under 2019, dels "Chefsprogram 1", dels "Utvecklande ledarskap". "Utvecklande ledarskap" vänder sig till mera erfarna chefer medan "chefsprogram 1" vänder sig till nya chefer.

Lönebildning

Löneöversyn genomfördes enligt tidplan och betalades ut i april för alla grupper, utom för medarbetare inom Vårdförbundets avtalsområde som fick sin nya lön i december. Anledningen till detta var att Vårdförbundets nya avtal förhandlades under våren och skulle antas lokalt innan arbetet kunde påbörjas. Löneökningnivån uppgick till totalt 2,44 procent.

Prioriterade grupper i löneöversyn 2019 var fysioterapeuter, arbetsterapeuter, städ- och måltidspersonal samt särskilt yrkesskickliga inom Vårdförbundets avtalsområde.

Sjukfrånvaro - Hälsöfrämjande arbete

Obligatorisk sjukfrånvaro

Sjukfrånvaroandel i % i relation till utförd arbetstid	2016	2017	2018	2019
Kvinnors sjukfrånvaroandel	7,5	6,1	5,8	5,1
Mäns sjukfrånvaroandel	3,7	3,3	3,1	3,4
Total sjukfrånvaroandel	6,6	5,5	5,1	4,7
29 år eller yngre	6,6	5,5	6,2	5,1
30-49 år	5,9	4,9	4,6	4,3
50-65 år	7,4	6,1	5,5	5,2
Andel långtidssjukfrånvaro ≥ 60 dagar	58	49	46	41
Totala antal sjuktimmars	479 093	408 172	384 618	351 554

Sjukfrånvaron redovisas endast för Region Jämtland Härjedalen och inkluderar inte koncernsiffror. Sjukfrånvaron har minskat till 4,7 procent av den utförda tiden vilket är bättre än målet på 4,8 procent. Förvaltningsområde Hälsa- och sjukvård står för den stora minskningen från 5,4 procent till 4,9 procent där 10 verksamhetsområden av 13 redovisar en minskning av sjukfrånvaron.

Förvaltningsområde Regional utveckling ökar sin sjukfrånvaro marginellt från 2,8 procent till en fortsatt låg nivå på 2,9 procent. Regionstaben ligger också lågt på 3,0 procent, en minskning, men på dessa låga nivåer påverkar enstaka längre frånvaroperioder och det motsvarar normala förändringar.

Den 31 december 2019 fanns inom hela Region Jämtland Härjedalen 77 medarbetare som varit sjukskrivna längre än 60 dagar, varav 33 längre än 180 dagar. 2018 var siffran 93, vilket visar att en stor del av minskningen återfinns bland sjukfrånvaron längre än 60 dagar. Korttidsfrånvaron dag 1–15 minskar marginellt med 202 timmar men om man tittar på dag 2–14 är minskningen 2 744 timmar, vilket visar den effekt nya karensavdraget haft. De nya reglerna innebär att den tidigare karensdagen, som kunde vara några timmar, har ändrats till 20 procent av veckoarbetstiden, i normalfallet 8 timmar.

Det har inneburit en ökning av korttidsfrånvaron dag 1. Att korttidsfrånvaron minskar härleds bland annat till att influensaperioderna i år inte påverkat i samma utsträckning som föregående år. Ett arbete med tidiga signaler och må bra-samtal som påbörjats under 2019 påverkar också korttidsfrånvaron.

Orsaker till minskningen av sjukfrånvaron uppges vara ökat fokus på rehabilitering, tidiga signaler, tidig återgång i arbete och insatser i rehabiliteringen innan dag 30, vilket drivs som en del i det hälsofrämjande arbetet. Det har också skett en återgång i arbete för många av dessa medarbetare vilket är positivt, att ta tillvara kompetensen som finns och skapa en fortsatt rörlighet inom organisationen för att matcha arbetsförmågan. Fler exempel på förebyggande arbetsmiljöarbete som kan påverka sjukfrånvaron är att man jobbar med att identifiera behov av förebyggande åtgärder, att det är en mycket god stämning på arbetsplatserna samt tydligare roller och uppdrag. Den självupplevda hälsan mäts två gånger per år. Resultatet visar att medarbetarna upplever sin hälsa som god.

Hjärnergonomi, tidiga insatser och alternativ till sjukfrånvaro är också delar i det arbete som pågår. I återrapporteringen från Företagshälsovården återspeglas detta genom minskade behov av arbetslivsinriktad rehabilitering och ett ökat användande av medlen inom de främjande och förebyggande områdena, helt i linje med det arbete som bedrivs på arbetsmiljöområdet (se tabell nedan). Ett förflyttat fokus från reaktivitet till att jobba mer proaktivt och förebyggande och därmed en förflyttning till 76 procent av medlen kopplade till främjande och förebyggande insatser jämfört med 66 procent året innan.

Sjuklönekostnaderna uppgick till 22 miljoner kronor 2019 vilket var en minskning jämfört med 23 miljoner kronor 2018.

Friskvårdspengen är en av de hälsofrämjande förmåner som kan följas mellan åren. Friskvården inriktas på fysisk/pulshöjande aktivitet då just rörelse är en viktig del i återhämtning och stresshantering.

Region Jämtland Härjedalen 2019 återrapportering enligt 9-fältaren.

	Rehabilitera	%	Förebygga	%	Främja	%	Totalt	%
Organisation			22 335	1%			22 335	1%
Grupp			731 722	16%	598 938	13%	1 330 660	29%
Individ	1 040 282	23%	1 487 072	33%	568 963	13%	3 096 317	70%
Totalt	1 010 282	23%	2 241 129	50%	1 167 901	26%	4 449 312	100%

Region Jämtland Härjedalen 2018 återrapportering enligt 9-fältaren.

	Rehabilitera	%	Förebygga	%	Främja	%	Totalt	%
Organisation			134 760	3%			134 760	3%
Grupp			796 055	17%	416 597	9%	1 212 652	26%
Individ	1 571 888	34%	828 880	27%	527 681	11%	3 343 445	71%
Totalt	1 571 888	34%	2 174 691	46%	944 278	20%	4 690 857	100%

Arbetsmiljö

Under året har två arbetsmiljömätningar genomförts och nytt för i år var att även patientsäkerhetsenkäten gick ut samtidigt. Övergripande kan man se ett tydligt samband mellan arbetsmiljöindex och patientsäkerhetsindexet, de som upplever sig ha en bra arbetsmiljö ger större uttryck för kvalitet och säkerhet i vården. I oktoberresultatet finns uttryck för att möjligheten att påverka arbetet minskat och att hinna slutföra arbetsuppgifterna försämrades.

Styrkor i arbetsmiljöenkäten är de stödjande förhållanden som man upplever, medarbetarna trivs på arbetsplatsen, uppmuntrar varandra och känner att de har befogenheter och kompetens.

En del i det systematiska arbetsmiljöarbetet är årets skyddsronder och där lyfts bemanningen och IT-problem som återkommande arbetsmiljöproblem. Även en del synpunkter på fysisk arbetsmiljö gällande lokaler som rumstemperatur och trånga utrymmen.

De arbetsmiljörelaterade avvikelserna handlar främst om stickskador, hög arbetsbelastning, brist på personal och överbeläggningar.

Friskfaktorer som lyfts i samband med arbetsmiljön är bland annat gott samarbete och god stämning, stressreducering i form av att utarbeta tydliga rutiner och riktlinjer för att i större utsträckning kunna erbjuda hjälp till självhjälp, men också genom tydliga prioriteringar och avgränsningar. Man lyfter även förebyggande arbete i form av att fånga tidiga signaler, pulsmöten och gröna korset-möten.

Jämställdhet och jämlikhet

Inom Region Jämtland Härjedalen ska kränkande särbehandling, trakasserier, sexuella trakasserier, repressalier eller annan diskriminering inte förekomma utan det är nolltolerans som gäller. Alla områden beskriver att ämnet lyfts och diskuteras på arbetsplatsträffar. I medarbetarsamtalet har frågan ställts till all personal gällande kränkande särbehandling, trakasserier och sexuella trakasserier.

Några exempel på hur arbetet med jämställdhet och jämlikhet har skett under året är bland annat att frågorna har integrerats i planer och aktiviteter som utförs inom alla verksamheter. Fördjupning i kunskapen kring normkritiskt förhållningssätt har genomförts under året på ett flertal arbetsplatsträffar. Flera områden uppger att de arbetar aktivt med värdegrunden för att förbättra kommunikation och samarbete samt insatser mot kränkande särbehandling och sexuella trakasserier. Kommunikationsavdelningen har genomgått en HBTQ-diplomering.

Personalförsörjning

Generellt är det svårt att rekrytera specialistläkare, oavsett specialitet, distriktsläkare, över tandläkare, tandläkare, allmänsjuksköterskor, specialistsjuksköterskor, psykologer samt vissa specialist-/nyckelkompetenser. Detta gäller även nationellt. Det kan vara svårare att rekrytera till glesbygd (undantag Åre) än till Östersund med omnejd även om det inte är lika påtagligt som tidigare. Olika specialiteter kan också ha olika lätt/ svårt att rekrytera trots att det handlar om samma typ av befattning. Det kan bero på attraktionskraften hos den specialitet som har behovet. Det kan också handla om de anställningsvillkor som erbjuds. Längden på anställningen och sysselsättningsgrad kan vara villkor som påverkar möjligheterna att rekrytera.

När det gäller läkare och sjuksköterskor så ökar verksamheternas behov, vilket också gäller nationellt. Region Jämtland Härjedalen hade fler både antalsmässigt och årsarbetare vad gäller dessa grupper än tidigare år. Följden av det samlade ökade behovet blir en bristsituation. Det i sin tur skapar marknad för bemanningsföretag som hyr ut personal.

Många områden inom hälso- och sjukvården pekar på att bättre anställningsvillkor såsom lön, arbetstider, arbetsmiljö men även annan arbetsfördelning ska kunna förbättra bemanningsläget vad gäller bristyrken.

Inom område Folk tandvård saknas det specialister, varför viss förstärkning köps in från andra regioner. Det finns även svårigheter att rekrytera distriktstandläkare och tandhygienister. Till viss del varierar möjligheterna mellan olika orter i länet. Den totala bemanningen av distriktstandläkare är relativt god. En andra utbildningsomgång startade i januari 2018 vid tandsköterskeutbildningen i Östersund, områdets förhoppning är därmed att rekryteringsunderlaget ökar inom den gruppen.

Förvaltningsområde Regional utveckling har ofta bra med sökande till utannonserade befattningar. Lärare är dock en alltmer svårrekryterad grupp. Det har blivit hårdare konkurrens med de kommunala skolorna gällande behöriga lärare som därmed försvårar rekryteringen till folkhögskolornas allmänna linje. Vissa handläggare med forskningsinriktning är svårrekryterade. Förutom dessa undantag så är Förvaltningsområde Regional utveckling en attraktiv arbetsgivare som ofta har många sökande till utlysta befattningar.

Kompetensutveckling

I en kunskapsintensiv organisation i ständig utveckling och för att klara generationsväxlingen är kompetensutveckling viktig. Hur stor andel tid som läggs på utbildning varierar mellan och inom yrkeskategorier och verksamhetsområden. Beroende på verksamhet, olika kompetenskrav på Region Jämtland Härjedalens cirka 120 yrken och utbildningsutbud, är variation något som förekommer i en så bred verksamhet som Region Jämtland Härjedalens.

Andelen utbildningstid i förhållande till utförd tid per år har sedan 2015 legat på en konstant nivå runt 3 procent. Det har föregåtts av utbildningsinsatser i olika steg.

För att klara verksamhetens behov av grundutbildad och specialistutbildad personal utgör Region Jämtland Härjedalens studiemedel en viktig strategisk insats. Medlen utgår till utbildningar där det finns brist som innebär att verksamheten inte kan bedrivas i full utsträckning eller att den har motsvarande påverkan på andra verksamheter.

Förutom studiebidrag vid heltidsstudier finns även utbildningsanställning som innebär att medarbetaren behåller sin lön och arbetar 50 procent och studerar 50 procent. Problemet har varit att vissa specialistutbildningar inte har getts på halvfart vilket har gjort att regionen har haft två olika ersättningssystem för de sjuksköterskor som specialistutbildat sig. Dialog förs i samverkansgrupp med universiteten i norr om att utöka utbudet av specialistutbildningar på halvfart. Just nu är en försvårande faktor att Mittuniversitetet pausat eller tagit bort vissa av sina specialistutbildningar.

God ekonomisk hushållning och ekonomisk ställning

En region ska ha en god ekonomisk hushållning i sin verksamhet och även i sådan verksamhet som bedrivs genom andra juridiska personer. God ekonomisk hushållning handlar om att uppnå en långsiktig hållbar ekonomisk utveckling, som ger handlingsberedskap inför framtiden och garanterar att inte kommande generationer behöva betala för det som en tidigare generation förbrukat. För att varje generation själv ska kunna bära kostnaderna för den service som den konsumerar måste verksamheten bedrivas med överskott. Det ekonomiska resultatet behöver vara tillräckligt stort för att rymma både pensionsskuldökningen, stigande investeringar och dessutom vara en buffert för oförutsedda kostnader och förändringar i skatteintäkterna.

God ekonomisk hushållning

Fullmäktige ska enligt kommunallagen (11 kap. 1 §) besluta om mål, finansiella mål och riktlinjer för god ekonomisk hushållning.

God kostnadskontroll är viktigt för att uppnå god ekonomi. Region Jämtland Härjedalen har åberopat synnerliga skäl i Finansplan 2019-2021 och har lagt fram en budget i underskott på -214 miljoner kronor, vilket ger en mer rättvisande bild av ekonomin med de möjliga resultatförbättrande åtgärderna under 2019. Detta utifrån en ekonomisk krissituation med ett balanserat underskott på 1,3 miljarder kronor 2018. För att uppnå det övergripande målet om en långsiktig hållbar ekonomi och för att kunna återställa det ackumulerade underskottet, krävs positiva ekonomiska resultat efter planperioden.

Utvärdering av god ekonomisk hushållning

Regionfullmäktige har i Regionplan 2019 beslutat om fyra strategier som i sin tur har 20 strategiska mål kopplade till sig för 2019. Till de strategiska målen finns sedan 83 resultatmål. I Finansplan 2019-2021 återfinns finansiella mål och ekonomiska ramar. Målen i de två planerna är det övergripande uppdraget från regionfullmäktige som regionstyrelsen och nämnderna ska verkställa. Målen följs upp i tertiärrapport, delårsrapport och årsbokslut. Uppföljningen ligger sedan till grund för den samlade bedömningen av måluppfyllelsen för fullmäktiges strategiska mål.

Regionstyrelsen leder och samordnar allt arbete i Region Jämtland Härjedalen och har det övergripande ansvaret för ekonomin och de personalpolitiska frågorna. Tillsammans med övriga nämnder ska styrelsen se till att den viljeinriktning och politiska mål som regionfullmäktige beslutat om genomförs.

Regionstyrelsen har även ansvar för regionens olika vårdval. Ansvaret för dessa framgår av kapitlet om god vård och av de förfrågningsunderlag som styrelsen tar fram och förelägger regionfullmäktige.

Se bilaga 1 för uppföljning av resultatmål för Regionstyrelsen, Hälso- och sjukvårdsnämnden och Regionala utvecklingsnämnden.

Av de 84 resultatmålen är 45 procent uppnådda, 33 procent är pågående 18 procent nås inte efter årets slut. 4 procent kan inte mätas under året. Strategi för god och nära vård hade flest uppnådda mål.

När det gäller Strategi för länets utveckling så har 48 procent uppnåtts. Bra resultat visas framför allt inom en långsiktig hållbar region, ökat digitalt användande och ett friskare liv.

Inom Strategi för god vård har 60 procent av resultatmålen uppnåtts, då främst inom god och nära vård och modern sjukvård.

Strategi för våra medarbetare har 42 procent uppnådda resultatmål. Främst inom ökade frisktal och hälsofrämjande arbetsmiljö, däremot har en försämring skett sedan augusti inom delaktighet och inflytande.

Inom Strategi för ekonomi och verksamhetsresultat har 28 procent uppnåtts, inom mer samverkan men framför allt budgetdisciplin som förbättrats sedan augusti.

Övergripande handlingsplaner upprättas för sakområden som särskilt behöver fokuseras på och där gemensamt, planerat och systematiskt arbete krävs för att driva arbetet med

sakområdet framåt. När arbetet med målen i handlingsplanerna summerats efter årets slut visar uppföljningen att många planer visar god måluppfyllelse. Men det är också många mål i handlingsplanerna som endast delvis uppfyllts. Se bilaga 2 för uppföljning av handlingsplaner.

Strategi för länets utveckling

◆ Här återfinns mål som ska spegla befolkningsaspekter där Region Jämtland Härjedalen kan bidra. Här samlas mål inom det regionala utvecklingsuppdraget, mål med fokus på folkhälsa, resursanvändning, miljö, jämställt och jämlikt samt mål för samverkan med andra. De strategiska målen verkställs främst av regionala utvecklingsnämnden, men även av regionstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden.

Inom de sex strategiska målen finns totalt 27 resultatmål, varav 13 är uppfyllda, 7 är påbörjade aktiviteter i rätt riktning och 5 har inte uppnåtts. 2 kan inte svaras på vid årets slut. Fördelningen av resultatmålen inom respektive strategi visas i tabellen nedan.

Strategimål för länets utveckling				
En långsiktig hållbar region	3	2	1	
Fler i jobb, fler invånare	2			1
Infrastruktur för framtiden	1	3		
Ökat digitalt användande		2	2	
Kultur för ett rikare liv	1			1
Ett friskare liv	6		2	
Totalt antal resultatmål	13	7	5	2

I arbetet för en långsiktig hållbar region ingår att mäta CO₂ utsläppen för resor. Det har under 2019 minskat betydligt jämfört med samma period 2018. Även fordon som har utsläppsfri drift ökar.

Region Jämtland Härjedalen har utarbetat en plan för höjd beredskap och en krigsorganisation och är beslutad av Regionstyrelsen, (RS/249/2019). Arbetet med civilt försvar fortsätter under 2020.

Läkemedelspåverkan på miljön har ökat något med avseende på antibiotika och diklofenak, Skillnaderna mellan hälsocentralerna i länet är dock stor. Insatser planeras för att alla hälsocentraler ska nå målen.

Målet om fler jobb och fler invånare mäts bland annat med antalet nyföretagsamma personer per 1 000 invånare. Endast Stockholm hade högre nyföretagsamhet än Jämtlands län, enligt senast tillgängliga mätning. Det blir även fler invånare i länet.

Regionala utvecklingsnämndens mål Infrastruktur för framtiden, mäts på flera sätt, till exempel genom antal resor i kollektivtrafiken och bredbandsutbyggnaden. 2019 har resandet ökat inom både Länstrafiken och Norrtåg. En del av ökningen kan hänföras till de båda VM-tävlingarna. Målet för 2019 är att 80 procent av alla hushåll och företag ska ha tillgång till bredband, men resultatet kan redovisas först i mars 2020.

Digitalisering är ett ständigt pågående arbete men åtgärder för att stimulera utveckling genomförs i alla verksamheter. Slutrapport IT genomlysning levererades i slutet av september.

Utbyggnaden av laddstolpar och tankställen med förnybara drivmedel i länet fortsätter. Om en etablering av snabbbladdare i tre kvarstående "nyckelorter" genomförs är bedömningen att det finns en väl utbyggd infrastruktur för snabbbladdare och tankställen för förnybara drivmedel i länet.

Målen om en kultur för ett rikare och friskare liv mäts bland annat genom kulturens tillgänglighet för alla och kulturens samarbete med hälso- och sjukvården. I båda aspekterna bedöms målen uppfyllda.

Ett friskare liv har också uppfyllts genom insatser via folkhälsoenheten tillsammans med primärkommunerna som genomfört aktiva insatser för att utveckla den jämlika hälsans fördelning.

Strategi för god vård

◆ Här fångas mål om patienternas uppfattning om och medicinska resultat av given vård. De strategiska målen inom detta område verkställs av hälso- och sjukvårdsnämnden och av regionstyrelsen, i egenskap av uppdraget som beställare.

Inom de fem strategiska målen finns totalt 20 resultatmål, varav 12 är uppfyllda, 4 är påbörjade aktiviteter i rätt riktning och 4 har inte uppnåtts. Fördelningen av resultatmålen inom respektive strategi visas i tabellen nedan.

Strategimål för God och Nära vård			
God och Nära vård i hela Jämtland Härjedalen	6	2	2
Hög tillgänglighet	1	1	1
Nöjda patienter	1	1	1
Modern sjukvård	3		
Trygg vård för våra äldre	1		
Totalt antal resultatmål	12	4	4

Över lag kan Region Jämtland Härjedalen anses ha en god och nära vård. Målet att bibehålla nivån om högst 5 procent vårdskador uppnås. Att arbeta för att eliminera eller minimera risken för skador görs inom alla verksamheter och områden. Ett antal ohälsområden har identifierats och insatser har påbörjats.

I anslutning till att förfrågningsunderlag för hälsovalet ses över ska uppföljningsparametrarna i förfrågningsunderlaget och i Hälso- och sjukvårdsnämndens uppföljning av egenregion synkroniseras för att underlätta uppföljning.

Inga nya vårdavtal har tecknats via beställarenheten.

Tillgängliga resurser ska nyttjas på bästa sätt. Strategi Nära vård med definierade uppdrag finns. Här ingår hemmonitorering, hembesök, tillgänglighet inom specialiserade vården med mera.

Resultat från Hälso- och sjukvårdsbarometern och den årliga Primärvårdsundersökningen presenterades för Hälso- och sjukvårdsnämnden i mars 2019. Där konstaterades att det finns skillnad, om än ej statistiskt säkerställd, mellan könen och mellan åldersgrupper i patienters och medborgarnas upplevelser och förväntningar på vården, främst i frågan kring upplevd jämlikhet.

Genom omvärldsbevakning ska en sammanställning av aktuella forskningsresultat och rapporter presenteras som grund för förslag på möjliga förebyggande hälsofrämjande insatser utifrån identifierade ohälsområden.

Frågor om våld ska lyftas i 80 procent av alla ärenden inom Barn- och ungdomspsykiatrin. I övriga verksamheter ska andelen patienter som får frågor om våldsutsatthet öka. Antalet ställda frågor har ökat mot 2018, och ingår på flera enheter som rutinfråga.

Samverkan för effektivare nyttjande av Region Jämtland Härjedalens utrustningar ska ske genom att område Diagnostik, teknik och service (DTS) och Hälsocentraler med röntgen ska i samverkan använda ledig röntgenkapacitet vid hälsocentralerna för till DTS remitterade patienter inom hälsocentralens närområde.

Hög tillgänglighet ses främst inom Primärvården. Inom specialiserade vården är tillgängligheten lägre men förbättrad. Samverkan för effektivare nyttjande av Region Jämtland Härjedalens utrustningar har skett. Röntgenavdelningen har i samverkan med Primärvården underlättat bokningar av undersökningar på hälsocentraler.

Nöjda patienter ska mätas genom resultat från patientenkät och hälso- och sjukvårdsbarometern där målet är att vara över riksnittet. För både sjuksköterskebesök och läkarbesök visas en förbättring och är i samtliga dimensioner klart över riksgenomsnittet.

Modern sjukvård återspeglas i en Fastighetsutvecklingsvision som antogs av Regionfullmäktige i juni. Betydligt fler patienter har fått distanskontakt via videolänk – e-besök än 2018. En strategi för utveckling mot Nära vård genom God primärvård, God öppen specialiserad vård och God specialiserad slutenvård ska också tas fram. Samverkan har utvecklats med kommunerna och andra aktörer inom hälso- och sjukvården.

Strategi för våra medarbetare

- Här fångas mål om som rör Region Jämtland Härjedalens medarbetare samt deras uppfattning om sin arbetsplats, men även deltagande och engagemang samt arbetsmiljöfrågor. Här samlas också mål med fokus på lärande och förnyelse. De strategiska målen inom område medarbetare verkställs först och främst av regionstyrelsen. Hälso- och sjukvårdsnämnden och regionala utvecklingsnämnden måste följa de strategier som Regionstyrelsen beslutar om.

Inom de fyra strategiska målen finns totalt 19 resultatmål, varav 8 är uppfyllda, 10 är påbörjade aktiviteter i rätt riktning och 1 kan inte svaras på. Fördelningen av resultatmålen inom respektive strategi visas i tabellen nedan.

Strategimål för våra medarbetare				
Delaktighet och inflytande	1	4		
Utvecklingsmöjligheter och anställningsvillkor	1	2		
Ökade frisktal och hälsofrämjande arbetsmiljö	5	3		
Ledarskap	1	1		1
Totalt antal resultatmål	8	10	0	1

Kompetensförsörjning inom Region Jämtland Härjedalen ska utgå från verksamhetens behov. Ett mål är att minska behovet av inhyrd personal vilket regionen arbetat framgångsrikt med på flera olika sätt. Pågående verksamhetsutvecklingsinsatser har bland annat inneburit att bemanningsmål fastställts inom hälso- och sjukvårdens förvaltningsområde. Vidare har arbetet med rätt använd kompetens (RAK) bidragit till ökade möjligheter för respektive medarbetare att nyttja sin individuella kompetens helt och hållet. Den organisatoriska tydligheten har ökat möjligheterna att optimera bemanningen och att förenkla precisa bedömningar av bemanningsbehovet med avseende på både anställd och inhyrd personal.

Ledarskapsutvecklingen ska bidra till goda förutsättningar för cheferna att utöva ett engagerat och ansvarstagande ledarskap. Sedan 2018 har ledarutvecklingsprogram 1 bedrivits med nya chefer i direkta ledarskapsroller som målgrupp. Under tertial 1 och 2 2019 har ett nytt chefsutvecklingsprogram 2 implementerats med en fördjupad inriktning för samma målgrupp. Utvecklingen av chefsutvecklingsprogram 3 pågår med chefer i indirekta ledarskapsroller, det vill säga chefer i överordnad roll över andra chefer, som målgrupp.

Ett arbete att utveckla en hälsofrämjande arbetsmiljö pågår med syfte att införa ett förebyggande förhållningsätt i arbetsmiljöarbetet och att tydliggöra ledarens roll i detta. Vidare genomförs insatser vid tidiga tecken på ohälsa samt ett aktivt rehabiliteringsarbete vilket bidragit till en positiv utveckling inom området. Sjukfrånvaron har under längre tid minskat både med avseende på långtids- och korttidssjukfrånvaron. Den positiva trenden har fortsatt under året med minskad sjukfrånvaro inom majoriteten av regionens verksamheter.

Strategi för ekonomi och verksamhetsresultat

- Här samlas såväl finansiella som icke finansiella resultat. Bland icke finansiella resultat ingår utfall för stora processer. De strategiska målen inom verkställighetsperspektivet verkställs av regionstyrelsen, hälso- och sjukvårdsnämnden och regionala utvecklingsnämnden.

Inom de fem strategiska målen finns totalt 17 resultatmål, varav 5 är uppfyllda, 7 är påbörjade aktiviteter i rätt riktning och 6 har inte uppnåtts. Fördelningen av resultatmålen inom respektive strategi visas i tabellen nedan.

Strategimål för ekonomi och verksamhetsresultat			
Budgetdisciplin	2		4
Mer samverkan	2	1	
Utlokalisera verksamheter			1
Förbättrad produktions- och kapacitetsplanering		2	
Intäkter och upphandlingar	1	4	1
Totalt antal resultatmål	5	7	6

Nettokostnadsförändringen har minskat, men målet för regionen som helhet är inte uppnått. Däremot klarar Hälso- och sjukvårdsnämnden och Regionala utvecklingsnämnden målet.

Resultatet för Region Jämtland Härjedalen var 43 miljoner kronor bättre än budgeterat men för verksamheten var resultatet däremot 52 miljoner kronor sämre än budget.

Planerade åtgärder uppgick till 70,6 miljoner kronor, samtidigt som en ekonomisk nettoeffekt inte har uppnåtts.

Ett program med mål och riktlinjer för verksamheter som utförs av privata utförare har utarbetats och ska antas av fullmäktige. Förbättringsarbetet med produktions- och kapacitetsplanering har påbörjats och fortsätter 2020.

Målet att minska regionens energianvändning i regionens fastigheter och verksamheter och öka andelen förnybar energi har inte uppnåtts. Värmeenergianvändningen var för hög för att kunna nå målet. Men regionen använder till största delen förnybar energi via fjärrvärme, Bra Miljöval-el samt egen vindkraft.

Miljö- och hälsokrav ställs i alla annonserade varuupphandlingar och tjänsteupphandlingar under 2019 där det anses vara relevant och uppfyller därmed målet att vid inköp, inklusive upphandling, ska miljö- och hälsokrav ställas där minskad klimatpåverkan, giftfri miljö, djurskydd och minskad antibiotikaanvändning ska prioriteras.

Andel av inköpen som skett mot upphandlade avtal har ökat men målet för avtalstrohet har inte uppnåtts.

Finansiella mål

I fullmäktiges uppgifter ingår enligt kommunallagen, 11 kap. 6§, att för ekonomin ange de finansiella mål som är av betydelse för god ekonomisk hushållning. Under planperioden är målet en ekonomi i balans. För att uppnå det övergripande målet om en långsiktig hållbar ekonomi och för att kunna återställa det ackumulerade underskottet, krävs positiva ekonomiska resultat efter planperioden. För att ha en ekonomi i balans får verksamheternas netto-kostnadsutveckling inte vara högre än intäktsutvecklingen på skatter och bidrag.

Mätetal	Utfall	Målvärde	Kommentar
 Långsiktig hållbar ekonomi: Ekonomiskt resultat efter finansnetto som procentandel av verksamhetens budgeterade nettokostnader ska öka	-4 %	2 %	
 Investeringsram: Investeringsramen får högst uppgå till 141 miljoner kronor, varav investeringsrådets beslutade ram: 96 miljoner kronor samt övriga investeringspottar: 45 miljoner kronor.	122	160,5	Mål i Regionplan 2019-2021 var 141 mkr, men ytterligare ett beslut togs i regionfullmäktige i juni 2019 på 19,5 miljoner kronor för en investering i sterilcentralen.
 De årliga investeringarna finansieras av skattemedel	 Nej		För 2019 är självfinansieringsgraden negativ med -33 procent
 Kostnadskontroll: Nettokostnadsförändringen ska minska jämfört med föregående år	1,7 %	0,3 %	Målet nås inte, men har förbättrats sedan augusti, på grund av ökade intäkter.
 Avtalstrohet: Andel av inköpen som skett mot upphandlade avtal ska öka.	92 %	95 %	Leverantörföljksamhet för regionen och mål nås således inte. Den totala volymen inköp har i jämförelse med samma period föregående år ökat med cirka 96 miljoner kronor och de ökade inköpen har skett inom samtliga kategorier. Köp har under året genomförts från totalt 3 373 leverantörer och där 706 stycken står för den upphandlade volymen.

Slutsatser av god ekonomisk hushållning

Den sammantagna bedömningen är att Region Jämtland Härjedalen inte uppnådde god ekonomisk hushållning i förhållande till regionfullmäktiges mål. Även om arbetet inom flera strategier har varit lyckade och nått positiva resultat. Huvudsakligen grundas bedömningen på följande utfall:

- Länets utveckling har stärkts genom främst målen ett friskare liv och en långsiktig hållbar region. Däremot behöver digitalt användande öka och infrastrukturen stärkas.
- Förbättringar inom god och nära vård och modernare sjukvård har skett. Men nöjda patienter och ökad tillgänglighet måste förbättras.
- Fortsatt ökade frisktal i länet och bland medarbetare med hälsofrämjande arbetsmiljö. Ledarskap behöver fortsatt arbetas vidare med.
- För låg resultatnivå och för hög kostnadsutveckling.

Utifrån utvärderingen kommer regionstyrelsen att fortsätta arbeta med förbättringsåtgärder och projekt som påbörjats för att nå uppsatta mål. Arbetet med digitala kallelser fortsätter 2020. Under 2020 kommer ytterligare möjlighet till ökad finansiering i form av kömiljaren, vilket också innebär förbättrat tillgänglighet om målen nås.

Fortsatt utbyggnad av bredband och fiber. Tillgången till bra mobiltäckning och bredband med hög hastighet är en avgörande faktor för att dra nytta av informationsteknik och digitaliseringens möjligheter. Infrastrukturen kan stärkas genom ett sammanlänkat, hållbart och gränsöverskridande transportsystem, där regionen ska vara delaktig och drivande i frågor som ny transportteknik och nya färdstätt.

En låg bruttokostnadsutveckling måste hållas under 2020.

Resultat och ekonomisk ställning

Resultat 2019 i miljoner kronor	Budget 2019	Utfall 2019	Utfall 2018
Verksamhetens intäkter	670	804	776
Verksamhetens kostnader	-4 841	-5 029	-4 920
Avskrivningar	-131	-131	-137
Verksamhetens netto-kostnader	-4 302	-4 356	-4 282
Skatteintäkter	2 980	3 000	2 906
Generella statsbidrag	788	810	794
Läkemedelsbidrag	366	375	354
Verksamhetens resultat	-168	-171	-228
Finansiella intäkter	2	48	15
Finansiella kostnader	-49	-48	-36
RESULTAT	-214	-171	-249

Region Jämtland Härjedalens resultat har de senaste 5 åren inte haft en ekonomi i balans, utan haft stora underskott årligen på cirka 200 miljoner kronor. Vilket har bidragit till ett balanserat underskott på 1 464 miljoner kronor och ett negativt eget kapital på -725 miljoner kronor.

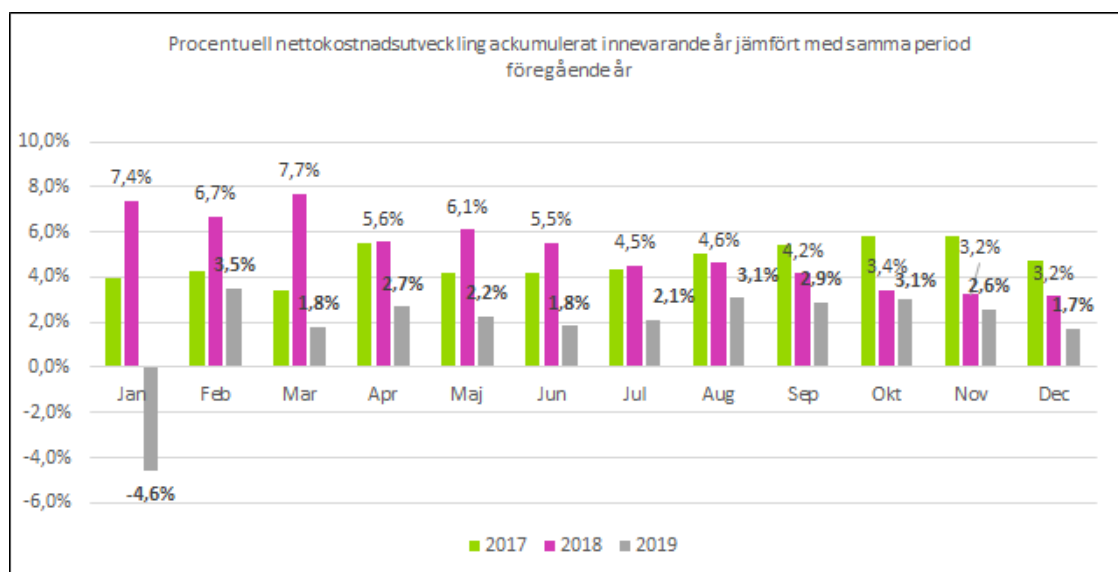
Region Jämtland Härjedalens ackumulerade resultat 2019 uppgick till -171 miljoner kronor inklusive finansiella intäkter, vilket var 77 miljoner kronor bättre jämfört med föregående år. Justerat från finansiella intäkter i form av orealiserade vinster hade resultatet varit -206 miljoner kronor.

Resultatet har därmed under året påverkats positivt avseende finansiella intäkter med en realiserad vinst med 13 miljoner kronor samt orealiserade vinster med 35 miljoner kronor på grund av en ny kommunal redovisningslag 2019. Detta påverkar inte resultatet för verksamheten men däremot på övergripande nivå.

Under den sista månaden skedde stora förändringar som påverkade resultatet positivt. Bland annat förbättrades skatteintäkterna med 4 miljoner kronor, finansiella intäkter ökade med 4 miljoner kronor, pensionskostnaderna minskade med 4 miljoner kronor och riktade statsbidrag ökade med 24 miljoner kronor, bland annat tack vare kömiljarden på 17 miljoner kronor.

Resultatet för område Primärvård i sin helhet 2019 var 86,1 miljoner kronor sämre än budgeterat, varav anslagsfinansierat var 0,1 miljoner kronor bättre än budget och hälsovalet var 86,2 miljoner kronor sämre än budgeterat.

Utvärdering av resultat och ekonomisk ställning

Verksamhetens intäkter

Nettokostnadsutvecklingen 2019 var 74 miljoner kronor högre jämfört med föregående år, motsvarande en nettokostnadsökning på 1,7 procent. En återhämtning skedde sista månaden tack vare extra intäkter i form av riktade statsbidrag, och att bruttokostnaderna låg kvar på ungefär samma nivå som i november och ökade under 2019 med 97 miljoner kronor jämfört med 2018.

Verksamhetens intäkter ökade med 29 miljoner kronor jämfört med samma period 2018, motsvarande 3,7 procent, främst på grund av ökad försäljning av hälso- och sjukvård samt ökade riktade statsbidrag.

Statsbidrag och övriga bidrag ökade med 12 miljoner kronor jämfört med föregående år, då främst under sista månaden efter extra bidrag i form av kömiljarden. Försäljning av hälso- och sjukvård ökade med 19 miljoner kronor jämfört med föregående år. Främst på grund av ökad ersättning för utomlänspatienter inom både öppenvård och slutenvård men även ökad ersättning för patienttransporter. Arbete har under året lagts på granskning av journaler och kodning vilket genererat säkrare intäktsfakturering.

Patientavgifter och övrig försäljning har minskat med 3 miljoner kronor mot föregående år. Försäljning tandvård var 1,9 miljoner kronor lägre än föregående år. Vuxenintäkterna per timme inom allmäntandvården har ökat mer än ökningen av prislistan medan den sjunkit något inom specialisttandvården. Intäkterna totalt har dock minskat på grund av färre bokade patienttimmar. Minskningen beror också på att större andel av tiden gått till det utökade uppdraget inom den fria barn- och ungdomstandvården.

Verksamhetens kostnader

Bruttokostnaderna har under 2019 ökat med 97 miljoner kronor jämfört med samma period 2018, motsvarande 1,9 procent. Personalkostnaderna ökade totalt med 1,3 procent. Personalkostnaderna exklusive pensioner har ökat med 1,2 procent jämfört med föregående år, motsvarande 27 miljoner kronor. Pensionskostnaderna har ökat 2,1 procent, motsvarande 8 miljoner kronor.

Kostnaden för bemanningsföretag minskade med 11,9 miljoner kronor 2019, jämfört med föregående år. Inhyrda läkare har minskat med 9 miljoner kronor, kostnader för inhyrda sjuksköterskor har minskat med 3 miljoner kronor jämfört med föregående år.

Kostnader för läkemedel har ökat med 22 miljoner kronor jämfört med föregående år. En orsak till ökningen är kostnaden för läkemedel gällande tillväxthormonbehandling, där antalet patienter som behandlas har stigit något i antal. Vid ett flertal tillfällen under året har det varit många läkemedel restnoterade. Detta leder till ökade kostnader då dyrare alternativ av

läkemedlet måste beställas samt i några fall även licenspreparat som är väldigt dyra. Denna tendens har kraftigt ökat under året. Ett nytt avtal för ett biologiskt läkemedel började gälla december 2018 då patent gick ut, detta ses dock ge stora besparingar under året.

Ökade kostnader ses också för köpt verksamhet och verksamhetsanknutna tjänster.

Riks- och regionvårdskostnaderna minskade med 6 miljoner kronor, trots att året inleddes med några dyra patientfall, men minskningen beror bland annat på att patienter med självdiagnos ökat.

Budgetföljsamhet

Verksamhet i miljoner kronor, per nämnd	Utfall 2019	Budget 2019	Avvikelse utfall mot budget 2019
Hälsa- och sjukvårdsnämnden	-3 007	-2 771	-236
Regionala utvecklingsnämnden	-318	-325	6
Regionstyrelsen	-995	-1 171	176
Varav:			
Regionstaben	-300	-266	-34
Vårdval	-725	-723	-2
Regionövergripande kostnader	30	-182	212
Patientnämnden	-3	-3	0
Förtroendevalda politiker	-25	-27	2
Revision	-5	-5	0
Gemensam IT-nämnd	0	0	0
SUMMA VERKSAMHET	-4 353	-4 302	-52
Finansförvaltningen	4 182	4 088	95
TOTAL AVVIKELSE MOT BUDGET REGION JÄMTLAND HÄRJEDALEN	-171	-214	43

Region Jämtland Härjedalen hade 2019 en positiv avvikelse mot budget med 43 miljoner kronor, tack vare förbättrade prognoser för både skatteintäkter och utjämningsbidrag, samt finansiella intäkter. Däremot avvek verksamheten negativt med 52 miljoner kronor mot budget.

Hälsa- och sjukvårdsnämnden

Avvikelsen mot budget uppgick till minus 236 miljoner kronor. Huvudsakliga avvikelserna avser intäkter, köpt vård, verksamhetsanknutna tjänster, inhyrd personal och läkemedel.

I resultatet finns upparbetade kostnader på 99,6 miljoner kronor mot de statliga medel som redovisas i Regionövergripande kostnader.

Regionala utvecklingsnämnden

Det ekonomiska utfallet ackumulerat 2019 var 6 miljoner kronor bättre än budget. Nettokostnadsökningen stannar därmed på blygsamma 0,4 procent, jämfört med budgeterade 1,03 procent. Samtliga verksamhetsområden visar överskott, där de största finns inom Kultur och Valfärd, klimat och kompetens.

Inom område Kultur beror överskottet främst på att vissa bidrag inte haft några sökande och att tidigare års bidrag betalats tillbaka eftersom aktiviteter ställts in. Scenkonstens överskott beror på att produktioner blivit billigare än beräknat, främst inom konstmusiken.

Inom Valfärd klimat och kompetens har folkhögskolorna bidragit med överskott, främst tack vare stort elevantal i populära utbildningar. Områdets ekonomi har gynnats av att budgeterade medel för medfinansiering av projekt inte behövt nyttjas, eftersom extern finansiering varit större än beräknat.

Regionstyrelsen

Regionstyrelsen inklusive Regionstaben, Vårdval och Regionövergripande kostnader hade en positiv budgetavvikelse på 176 miljoner kronor. Regionstaben hade en negativ avvikelse mot budget på 34 miljoner kronor som främst beror på kostnader kopplade till riktade statsbidrag. Vårdval hade en negativ avvikelse med 2 miljoner kronor. Regionövergripande kostnader innefattar bland annat pensionsavsättningen. Under september omfördelades även riktade statsbidrag från Finansförvaltningen till Regionövergripande kostnader, vilket ledde till en positiv avvikelse från budget med 212 miljoner kronor, då dessa bidrag inte var budgeterade.

Övriga nämnder

Förtroendevalda politiker avvek positivt mot budget med 2 miljoner kronor. Övriga nämnder höll sig inom budgeterad ram.

Finansiering

Finansieringen består av regionens skatteintäkter, generella statsbidrag från utjämningsssystemet, läkemedelsbidrag samt finansiella intäkter och kostnader.

Resultatet ackumulerat 2019 för Finansförvaltningen var 95 miljoner kronor bättre än budget. Skatteintäkterna var 20 miljoner kronor högre än budgeterat och de generella utjämningsbidragen var 22 miljoner kronor högre. Läkemedelsbidraget avvek också positivt med 10 miljoner kronor mot budget. Finansiella intäkter var 48 miljoner kronor bättre än budget.

Resultatet har under året påverkats positivt avseende finansiella intäkter med en realiserad vinst med 13 miljoner kronor samt orealiserade vinster med 35 miljoner kronor på grund av en ny kommunal redovisningslag 2019.

Soliditet

2015	2016	2017	2018	2019
6,3	-4,1	-16,9	-29,0	-34,1

Regionens betalningsförmåga har kraftigt försämrats de senaste åren, både på lång och kort sikt. Soliditeten, betalningsförmågan på lång sikt, har snabbt försämrats bara under de senaste åren. 2015 var soliditeten positiv, 6 procent, men har därefter försämrats varje år. 2019 uppgick soliditeten till -34 procent. För de lån som hittills upptagits via Kommuninvest på totalt 433 miljoner kronor, har ingen amortering skett.

Pensionseskuld

Total pensionseskuld i mkr	2019-12-31	2020	2021	2022	2023	2024
Ansvarsförbindelse	1 604,8	1 547,3	1 490,0	1 428,8	1 372,7	1 317,8
Avsatt till pensioner	1 240,8	1 335,9	1 452,7	1 571,0	1 689,2	1 827,7
Upplupna kostnader	75,4	77,7	80,5	83,4	86,4	89,5
Löneskatt	708,6	718,3	733,4	748,0	763,8	784,8
Summa skuld	3 629,6	3 679,3	3 756,5	3 831,0	3 912,1	4 019,8

Den totala pensionseskulden för Region Jämtland Härjedalen uppgick 2019 till 3 630 miljoner kronor, och förväntas öka med cirka 11 procent fram till 2024.

Slutsatser avseende resultat och ekonomisk ställning

En budget i underskott på -214 miljoner kronor 2019 räckte inte för verksamheten, utan endast tack vare förbättrad finansiering i form av skatteintäkter och ökade bidrag blev resultatet i sin helhet bättre än budgeterat. Sett på en femårsperiod har resultaten årligen slutat med stora underskott.

Verksamhetens kostnader växer för varje år, och har ökat mer än beräknat i budgetramar, då främst inom hälso- och sjukvården. Största ökningarna avser personalkostnader inklusive pensionskostnader, varför beslut tagits under året om minskning av 50 befattningar. Riktade statsbidrag har ökat de senaste åren och har varit en bidragande orsak till kostnadsökningar som sedan inte haft finansiering. Tydligare styrning av dessa medel kommer att krävas för att inte kostnaderna ska fortsätta eskalera i samma utsträckning som tidigare.

Verksamhetens intäkter har ökat under året när det gäller försäljning hälso- och sjukvård. Detta kan vara en effekt av att utbildning genomfördes 2018 i diagnos- och åtgärdskodning i syfte att öka intäkter för utomlänsvård.

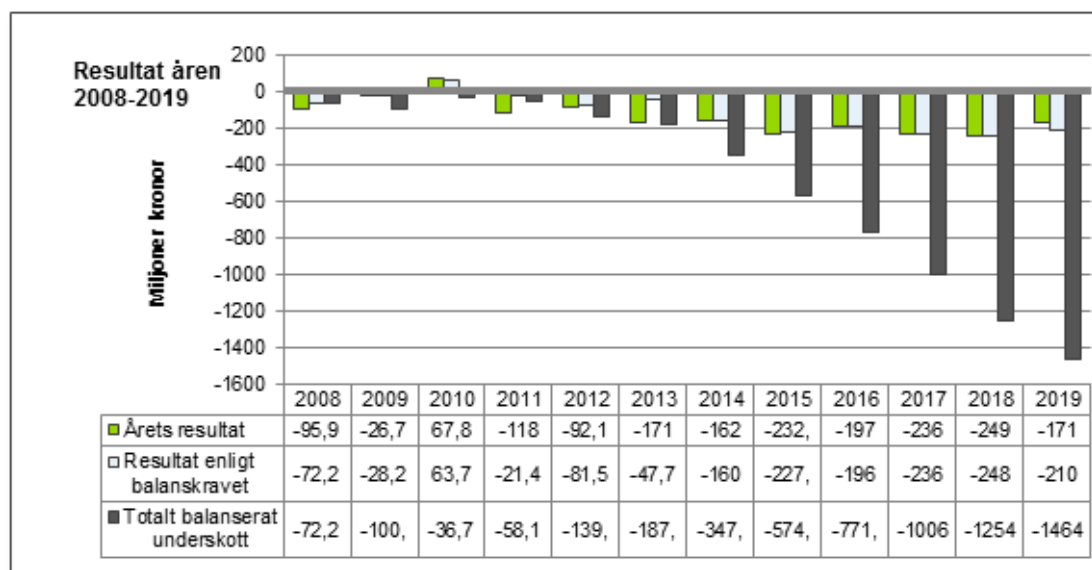
Nedan är en sammanställning av redovisade effekter av genomförda förbättringsaktiviteter under året. Sammanställningen bygger på bedömningar gjorda av verksamheten. Effekterna motverkas dock på grund av kostnadsökningar inom främst läkemedel och övriga verksamhetsnära tjänster, samt av att andra förbättringsåtgärder inte gett förväntad effekt, alternativt inte startar upp förrän senare. Målet att klara besparingar på 120 miljoner kronor har inte uppfyllts.

Förbättringsåtgärd	Effekt ackumulerat 2019 i miljoner kronor
Minskning inhyrd personal	11,9
Riks & Regionvård	11,1
Vakanshållning, Personalneddragning	9,2
Fenix	8,2
Intäktssäkring	9,2
Minskade inköp och materialhantering	2,2
Läkemedel	11,7
Distansoberoende	2,6
OPUS 2020	2,4
Övrigt ospecificerat	3,0
Total effekt	71,4

Mer specifika exempel på åtgärderna i ovanstående tabell är bland annat förbättrad sjukdoms- och åtgärdsklassificering, ökad restriktivitet vad gäller inhyrd personal, fortsatt införande av Självcheckning och stänga LÄVA, lättvårdsavdelning. Åtgärder för att minska riks- och regionvårdskostnader har skett genom att vidareutveckla användningen av IT-baserad kommunikation, videokonferenser med specialistkliniker utanför Region Jämtland Härjedalen. Arbetet att kontrollera läkemedelskostnaderna har påbörjats genom att bevaka kostnadsdrivande läkemedel samt utveckla det interna läkemedelsteamet.

Balanskravsresultat

Årets resultat har påverkat balanskravsresultatet negativt med ytterligare 210 miljoner kronor, och uppgick efter 2019 års resultat till -1 464,7 miljoner kronor. Sedan 2008 har regionen haft ett balanserat underskott. 2010 var regionens resultat positivt men det räckte dock inte för att återställa det balanserade underskottet och har därefter ökat år efter år, utan möjligheter att återställas. Sedan 2015 har dessutom resultat enligt balanskravet påverkats negativt med minst 200 miljoner kronor varje år.

Balanskravet innebär att ett negativt resultat för ett räkenskapsår ska regleras under de närmast följande tre åren. Detta innebär att det ackumulerade underskottet 2016, som då uppgick till 771 miljoner kronor, borde återställas senast under 2019. En särskild åtgärdsplan för hur återställandet ska ske ska utarbetas och beslutas av fullmäktige. I resultat enligt balanskravet får inte reavinster vid försäljning av anläggningstillgångar tillgodoräknas enligt huvudregeln. Däremot ska reaförluster vid försäljning av anläggningstillgångar räknas in.

Skatteutjämningsutredningen påvisar att vården är underfinansierad och den 20:e november 2019 beslutade Riksdagen om ändringar i kostnadsutjämningsystemet vilket kommer att ge Region Jämtland Härjedalen ytterligare cirka 200 miljoner kronor under 2020. Det kommer att ge möjlighet att stärka regionens ekonomi, minska det balanserade underskottet samt stärka soliditet och likviditet.

Hänsyn har därför tagits till förändring av kostnadsutjämnings i Regionplan med budget 2020-2022. Målet att uppnå en långsiktig hållbar ekonomi med en ekonomi i balans kan påbörjas 2020 med ett prognostiserat överskott, samt fortsatta överskott i plan 2021 och 2022. Därmed kommer en reglering av balanskravet att kunna ske till viss del under dessa år. Även beslut om skatthöjning med 50 öre 2020 kommer att bli ett positivt tillägg till finansieringen. Men endast ökad finansiering kommer inte att räcka. Det måste fortsatt ske genom tydliga krav på resultatförbättrande åtgärder och effektiviseringar. Dessa nya medel ska användas till att långsiktigt stärka regionens ekonomi. Regionstyrelsen kommer därför inte att föreslå utökade budgetramar för verksamheterna.

Översikt över verksamhetens utveckling

I nedanstående tabell ingår endast siffror för Region Jämtland Härjedalen, för koncernsiffror se Resultaträkning och balansräkning på sidan 51 och 52.

Region Jämtland Härjedalen	Enhet	2015	2016	2017	2018	2019
Utdebitering landstingsskatt i Jämtland	Kr	11,20	11,20	11,20	11,20	11,20
Genomsnittlig landstingsskatt i Sverige	Kr	11,29	11,35	11,36	11,39	11,49
RESULTATRÄKNING						
Verksamhetens nettokostnader (intäkter-kostnader-avskrivningar)	Mkr	-3 824,1	-3 964,8	-4 150,6	-4 282,0	-4 356,3
Förändring av verksamhetens nettokostnader	%	8,5	3,7	4,7	3,2	1,7
Kostnadsutveckling	%	10,7	5,0	3,6	3,9	2,0
Skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning	Mkr	3 588,2	3 763,6	3 933,1	4 053,7	4 185,2
Förändring skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning	%	6,8	4,9	4,5	3,1	3,2
Förändring finansnetto	Mkr	-0,5	0,8	-23,0	-1,5	20,1
Årets resultat	Mkr	-232,3	-196,8	-236,1	-248,5	-171,1
Årets resultat enligt balanskravet	Mkr	-227,7	-196,1	-235,8	-247,7	-210,2
Verksamhetens nettokostnader i förhållande till skatter och generella statsbidrag	%	106,6	105,3	105,5	105,6	104,1
Avskrivningar "-"	%	3,2	3,2	3,1	3,4	3,1
Finansnetto "-"	%	0,0	0,1	0,5	0,5	0,0
Under 100% = ett positivt resultat	%	109,8	108,6	109,1	109,5	107,2
RESULTATRÄKNING PER INVÅNARE						
Verksamhetens nettokostnader	Kr	30 022	30 813	31 975	32 868	33 302
Skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning	Kr	28 170	29 249	30 300	31 115	31 994
BALANSRÄKNING						
Balansomslutning	Mkr	1 933,0	1 838,0	1 840,3	1 930,6	2 127,9
Eget kapital, exklusive ansvarsförbindelser	Mkr	121,2	-75,7	-311,8	-560,3	-724,7
BALANSRÄKNING PER INVÅNARE						
Tillgångar	Kr	15 176	14 284	14 178	14 819	16 267
Eget kapital, exklusive ansvarsförbindelser	Kr	952	-588	-2 402	-4 300	-5 540
Skulder och avsättningar	Kr	6 275	6 576	16 579	19 119	21 807
Ansvarsförbindelse pensioner	Kr	19 029	18 137	17 448	16 914	16 384
NYCKELTAL						
Soliditet enligt blandmodellen	%	6,3	-4,1	-16,9	-29,0	-34,1
Soliditet inklusive ansvarsförbindelse	%	-119,1	-131,1	-140,0	-143,2	-134,8
PERSONAL						
Personalkostnader exkl utbetalda pensioner	Mkr	2 211	2 249	2 371	2 495	2 524
Antal anställda inklusive visstid*	Antal	3 992	4 032	4 174	4 138	4 108
INVÅNARE I JÄMTLAND 31 DEC						
Invånare i Jämtland	Antal	127 376	128 673	129 806	130 280	130 810
Andel jämtar 65 år och äldre	%	23,1	23,0	23,1	23,3	23,5
Medelålder	År	43,3	43,2	43,1	43,1	43,2
Andel kvinnor	%	49,6	49,5	49,3	49,4	49,3
Andel män	%	50,4	50,5	50,7	50,6	50,7

Den kommunala koncernen

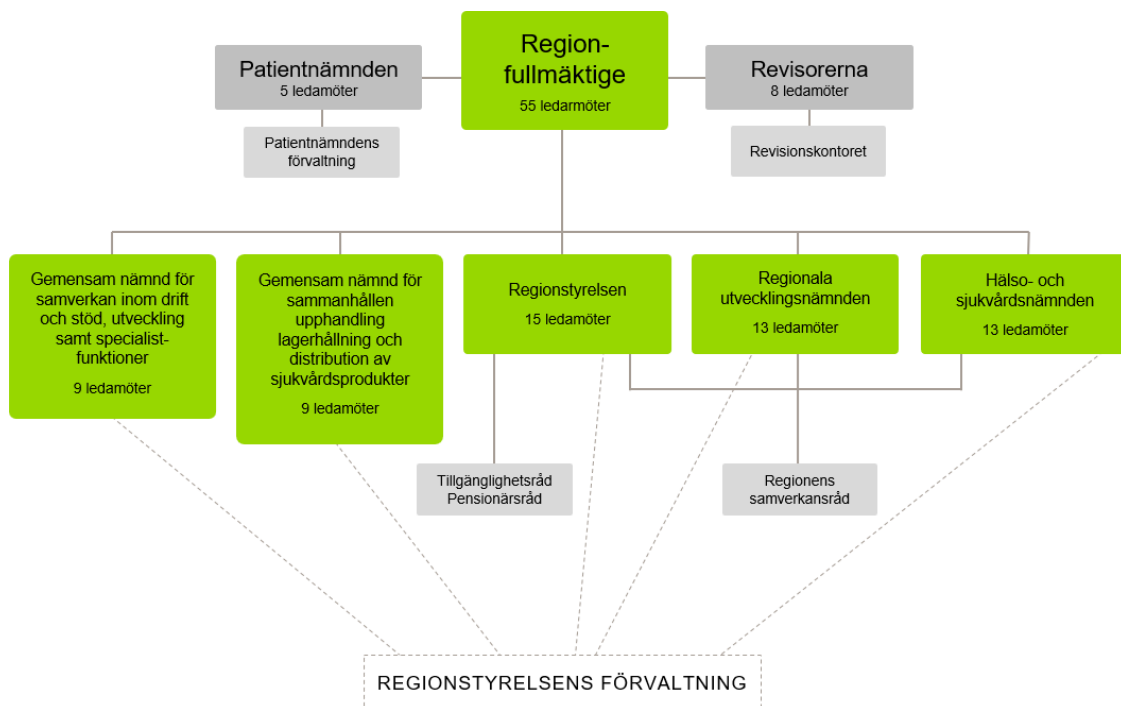
Ny politisk organisation och ny politisk majoritet

I februari 2018 beslutade regionfullmäktige om en ny politisk organisation för mandatperioden 2019–2022. Den nya organisationen innebär att en ny nämnd för hälso- och sjukvård har inrättats, hälso- och sjukvårdsnämnden, samt att vårdvalsnämnden och utskotten under regionstyrelsen och regionala utvecklingsnämnden avvecklas. Efter valet 2018 fick Region Jämtland Härjedalen en ny politisk majoritet och de styrande partierna från 1 januari 2019 är Centerpartiet tillsammans med Moderaterna, Liberalerna, Kristdemokraterna och Miljöpartiet. Största oppositionsparti är Socialdemokraterna följt av Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet.

Från den 1 januari 2019 har Region Jämtland Härjedalen även en ny politisk organisation med en ny nämnd, Hälso- och sjukvårdsnämnden och Vårdvalsnämnden har upphört. Regionstyrelsen har en egen förvaltning som förutom regionstyrelsen också stödjer övriga nämnder. De tidigare förvaltningarna hälso- och sjukvårdsförvaltningen och regionala utvecklingsförvaltningen utgör nu förvaltningsområden.

Den politiska organisationen omfattar från 1 januari 2019 följande organ; Regionstyrelsen, Hälso- och sjukvårdsnämnden, Regionala utvecklingsnämnden, Gemensam nämnd för samverkan inom drift och stöd, utveckling samt specialistfunktioner, Gemensam nämnd för sammanhållna upphandling, lagerhållning och distribution av sjukvårdsprodukter, Patientnämnden och Regionens revisorer.

De förtroendevaldas övergripande uppgifter är att ange mål, fördela resurser och följa resultaten i förhållande till de uppsatta målen.

Regionstyrelsen är regionens ledande politiska förvaltningsorgan och har ansvar för hela regionens utveckling och ekonomiska ställning. Regionstyrelsen har också arbetsgivaransvar för regionens personal med undantag för personal på patientnämndens kansli och revisionskontoret. Styrelsen ska därför inom sitt verksamhetsområde ha hand om det övergripande personalpolitiska uppdraget och frågor som rör förhållandet mellan styrelsen som arbetsgivare och dess arbetstagare.

Nämnderna har ett fortsatt ansvar för medarbetarnas uppgifter, mående och utveckling. Det innebär att Regionfullmäktige fördelar ekonomiska ramar till nämnderna som innehåller alla kostnader, både personalkostnader och verksamhetskostnader minskade med förväntade verksamhetsintäkter. Respektive nämnd fördelar därefter i sin verksamhetsplan ramar till respektive verksamhetsområde inom sitt ansvarsområde.

Regionstyrelsen kommer att från Regionfullmäktige erhålla eventuella centrala personalpolitiska medel som de då kan få delegation från fullmäktige att fördela mellan nämnderna. Uppgifter och ansvar för de politiska organen regleras i av regionfullmäktige fastställda reglementen eller för regionfullmäktige en arbetsordning.

Vårdval och privata vårdgivare

Hälsoval Region Jämtland Härjedalen

Från 2015 har medborgarna rätt att välja vårdcentral/hälsocentral vart de vill i landet. Under 2019 har 115 personer valt att lista sig i Jämtlands län där övervägande delen kommer från Västernorrland. Preliminärt har 357 länsbor valt att lista sig i annat län, främst i Stockholm, Västra Götaland, Uppsala och Västerbotten. Priset för 2018-års hälsocentral gick till Zätagränds hälsocentral.

Inom hälsovalet verkar 17 regiondrivna vårdenheter med 15 filialer samt 5 vårdenheter med 9 filialer i annan regi.

Beslut togs i regionstyrelsen om inrättande av en politisk styrgrupp för utformande av regionens vårdval 2020. Resultatet redovisades vid styrelsens möte i maj. Därefter upprättades en ny politisk styrgrupp för en mer omfattande översyn av hälsovalet inför 2021. Regionstyrelsen fattade med anledning av denna översyn beslut om att samtliga avtal/överenskommer inom Hälsoval Region Jämtland Härjedalen skulle sägas upp, vilket verkställdes före årsskiftet.

Fyra leverantörsträffar med vårdgivare från hälsovalet har genomförts under året med fokus på bland annat framtida uppdrag, psykisk hälsa, levnadsvanor samt de nationella utredningar som pågår.

Några av de statliga utredningar som pågår kan komma att påverka primärvården, bland annat utredningen om "God och nära vård" som ska lämna sitt slutbetänkande under 2020. Under hösten kom slutbetänkandet i utredningen om "styrning för en mer jämlik vård" som kom att kallas "Digifysiskt vårdval" där remissvar nu ska lämnas av regionen.

Flera av de statliga satsningarna påverkar primärvården, exempelvis utveckling av barnhälsovård, psykisk hälsa och kvinnors hälsa. Senare under året kom besked om satsning på god och nära vård, där uppdraget att samordna insatsen åvilat beställarenheten. Projekt som exempelvis nära vård, nationell kunskapsstyrning, primärvårdskvalitet, hemmonitorering samt förberedande för mätning av tillgänglighet har finansierats inom ramen för den satsningen.

Privata vårdgivare enligt Lagen om fysioterapi (LOF) och Lagen om läkarvårdsersättning (LOL)

Region Jämtland Härjedalen finansierar 24 fysioterapeuter verksamma enligt LOF samt en allmänläkare. Under året har en försäljning av fysioterapeut genomförts.

I december 2018 genomfördes en fördjupad uppföljning av fysioterapeuter verksamma inom Hälsoval Region Jämtland Härjedalen och enligt Lagen (1993:1652) om ersättning för fysioterapi som resulterade i en rapport. Rapporten redovisades för regionstyrelsen i början av året som då fattade beslut om åtgärder i form av återbetalning för två vårdgivare där journalanteckningar saknades samt anmälan till Inspektionen för vård och omsorg (IVO) av två vårdgivare på grund av bristande journalföring.

Vårdval medicinsk fotvård

Totalt ingår 24 leverantörer i vårdvalet för medicinsk fotvård, samtliga kvinnor. Under 2019 har två vårdgivare sagt upp sitt avtal och ingen ny ansökan har inkommit under året. 97 procent av patienterna som får subventionerad fotvård har diagnosen diabetes.

Beställartandvård

Inom vårdvalet allmäntandvård för barn och unga vuxna har regionen avtal med folktandvårdsklinikerna samt 25 privata kliniker. Under 2019 har tre nya vårdgivare anslutit sig och två avslutat uppdraget. Från 1 januari 2019 höjdes åldern för kostnadsfri tandvård till och med det år man fyller 23 år. Totalt har 30 183 barn ingått i gruppen varav cirka 17 procent valt en privat vårdgivare.

Inom den beställda tandvården pågår ständigt arbetet med samverkan med kommunerna samt att göra tandvårdsstödet mera känt.

Köpt verksamhet antal besök Privata vårdgivare	Utfall 2017	Utfall 2018	Utfall 2019
Läkarbesök*	433	411	147
Sjukgymnastbesök**	38 500	35 511	36 506
Patienter som fått nödvändig tandvård	1 804	1 838	1 820
Patienter som fått tandvård som led i sjukdomsbehandling	429	406	425
Patienter med funktionsnedsättning (infördes 2013)	145	139	135
Antal som fått uppsökande tandvård	1 298	1 416	1 457
Antal barn som valt privattandläkare	4 930	5 117	5 228
Medicinsk fotvård***	0	8 726	8 750

*80% av besöken är gjorda av kvinnor ** två tredjedelar av besöken är av kvinnor *** ungefär lika många besök genomförda av män och kvinnor

Engagemang i bolag och stiftelser

Bolag och stiftelse	Ägd andel i%	Resultat 191231 i tkr
Landstingsbostäder i Jämtland AB	100	+5 118
Länstrafiken i Jämtland AB	100	-94
Stiftelsen Jamtli	Stiftelse (33%)	+resultat
Almi Företagspartner Mitt AB	24,5	+1 853
Torsta AB	40	+4
Norrtåg AB	25	0
Vattenbrukscentrum Norr AB	20	Ingen uppgift
Peak Region Science Park AB	15	Ingen uppgift
Naboer AB	11,76	-186
Jämtand-Härjedalen turism JHT EK FÖR	Ingen uppgift	Ingen uppgift
Brf Åkerärtan	64	+424
Brf Torvalla	16	-105
Brf Lugnviks centrum	10	Ingen uppgift

Förvaltningsberättelsen ska enligt kommunallagen även omfatta verksamhet som bedrivs genom andra juridiska personer i form av till exempel aktiebolag och stiftelser.

Regionens verksamhet kan bedrivas i annan form än inom förvaltningsorganisationen om effekten blir större för regionens vision och att medborgarnyttan är högre än om verksamheten drivits inom den egna organisationen. Samverkan med andra kan ibland vara ett alternativ.

Landstingsbostäder i Jämtland AB

Resultatet för bolaget, före bokslutsdispositioner och skatt för 2019 var 5,1 miljoner kronor i överskott, vilket ger en positiv avvikelse mot budget med 1,5 miljoner kronor. De största posterna som påverkar överskottet mot budget var lägre reparations- och underhållskostnader med 0,8 miljoner kronor, lägre uppvärmningskostnader och lägre avskrivningskostnader än budgeterat. Direktavkastningen blev 2,96 procent att jämföras med målet 3 procent enligt kravet från ägardirektivet. Direktavkastningen påverkas av fastigheternas taxeringsvärde som under 2019 ökade med 78 miljoner kronor. Soliditeten är 41,5 procent och de balanserade vinstmedlen 35,5 miljoner kronor.

Landstingsbostäder i Jämtland AB är ett allmännyttigt bostadsbolag som ägs helt av Region Jämtland Härjedalen. Genom ägardirektiv tydliggörs regionens intentioner utöver vad som framgår av gällande bolagsordning. Bolagets verksamhet ska bedrivas för regionen, i första hand, i rekryteringsbefrämjande syfte. Vid uthyrning ska alltid en viss prioriteringsordning gälla som framgår i ägardirektivet.

En utredning har skett under året på uppdrag av regionfullmäktige till regiondirektören om att sälja hela eller delar av fastighetsbeståndet i Landstingsbostäder eller avyttra hela bolaget. Styrelsen i Landstingsbostäder har utrett, med tolkning av SKR, Sveriges Allmännyttiga och Deloitte AB, om bolaget är ett allmännyttigt bostadsbolag som ska omfattas av allbolagen med dess begränsningar i utdelning till ägarna eller ej. Samtliga tolkar att bolaget inte är ett allmännyttigt bostadsbolag. Styrelsen har överlämnat utredningen till Region Jämtland Härjedalen för vidare beredning av nya ägardirektiv och bolagsordning.

Totalt har bolaget 467 hyreslägenheter och ytterligare 11 lägenheter som är bostadsrätter i 8 olika föreningar. Bostadsrätterna fördelar sig på en i Åre, en i Funäsdalen och övriga i Östersunds kommun. Flyttningsfrekvensen för 2019 ligger på 20 procent vilket är 2 procent lägre än 2018.

Vid förhandlingar med Hyresgästföreningen Region Norr i början av 2019 beslutades om hyreshöjning med 2 procent för bostäder från och med 1 juli 2019. Hyran kommer att höjas med ytterligare 30 kronor per lägenhet och månad efter att fiberanslutning av samtliga fastigheter är klar. Detta motsvarar en höjning på 2,6 procent på årsbasis.

Stiftelsen Jamtli

Jamtli kommer visa ett plusresultat enligt uppgift men något preliminärt bokslut har inte inkommit till Region Jämtland Härjedalen. Målen har dock besvarats.

Mål	Utfall
Antalet besökare är minst 200 000	Besöksantalet har ökat med nästan 4 000 jämfört med 2018 och ligger på 199 046 stycken, en ökning med 1,7%
Antal skolbesök från Jamtli är minst 30	Ja, 38 st
Jamtli och/eller stiftelsens dotterbolag deltar i ett flertal nordiska eller europeiska samarbetsprojekt	Ja
Jamtli utvecklar volontärsarbete på besöksanläggningen	Ja
Jamtli verkar för etablering av Nationalmuseum Norr	Ja
Jamtli verkar för drift och långsiktig utveckling av Nationalmuseum Jamtli för konstupplevelser i världsklass, för attraktionskraft, kompetensutveckling och varumärkesförstärkning	Ja
Jamtli verkar för att sprida konstpedagogiska program till hela länet och till elever i skolan genom IT lösning	Ja
Jamtli kompletterar fasta utställningar utifrån normkritiska perspektiv	Påbörjat

Mål	Utfall
Jamtli utvecklar, genom Nordiskt centrum för Kulturarvs pedagogik, regionens position som nav för kulturarvs pedagogik	Ja, Exempelvis genom projektet Kulturkraften
Jamtli verkar för åtgärder av enkelt avhjälpna hinder och tillgänglig webb samt uppdaterar löpande handlingsplanen för ökad tillgänglighet	Ja
Jamtli beaktar ett jämställdhets-, HBTQ- och normkritiskt perspektiv i verksamheten	Ja
Jamtli strävar efter att efterleva ramavtalet för konstnärers ersättning och medverkan vid utställningar, MU-avtalet	Ja
Jamtli utvecklar samverkansformer med aktörer i länet kring kulturmiljöarbetet och bistår kommunerna i framtagning av kommunala kulturmiljöplaner	Ja
Jamtli verkar för att i sin verksamhet främja ekologiska utveckling och minska de fossila koldioxidutsläppen	Ja, Jamtli har högt ställda miljömål och arbetar för att uppfylla dem

Länstrafiken i Jämtland AB

Totalt sett visar bolaget ett resultat på -0,1 miljoner kronor för året. Omsättningen var 480 miljoner kronor och balansomslutningen 36 miljoner kronor. Soliditeten uppgick till 13 procent.

Länstrafiken i Jämtlands län AB är trafikorganisations på uppdrag av den regionala kollektivtrafikmyndigheten (RKM) som är organiserad inom Region Jämtland Härjedalen, som sedan 2015 är ensam ägare av bolaget. Bolaget har genom delegation ansvar för att planera, upphandla och administrera kollektivtrafik på väg inom länet men även till viss del till och från länet. Detta möjliggör att det skapas ett sammanhängande trafiksystem med en enhetlig prissättning. Både trafik med buss och bil sköts helt via trafikföretag. Dessa är utvalda efter anbudsupphandlingar vilket borgar för en bra kvalitet av verksamheten till rimliga inköspriser.

Vidare svarar bolaget för planering, upphandling och administration av separat skolskjuts enligt uppdrag från alla kommuner inom Jämtlands län. Genom avdelningen Särskild kollektivtrafik hanteras upphandlad beställningscentral och anropsstyrd trafik, främst i form av sjukresor och färdtjänst men även i form av anropsstyrd linjetrafik samt viss närtrafik. Länstrafiken Jämtland har getts i uppdrag att verkställa Region Jämtland Härjedalens och kommunernas uppgifter som ansvariga för särskild kollektivtrafik. Bolaget svarar enligt avtal även för utredning av färdtjänstillstånd. De formella besluten om färdtjänstillstånd fattas av Region Jämtland Härjedalen.

Mål	Mål 2020	Utfall 2019	Utfall 2018
Marknadsandelen för landsortstrafiken	13,5%	10 %	11%
För tätortstrafiken	30,5 %	19 %	17%
Målet avseende avgångstider för landsortstrafiken	36,5 %	29 %	28%
För tätorten	58,5 %	46 %	49%

Almi Företagspartner Mitt AB

Resultatet för året blev ett plusresultat med 1,9 miljoner kronor. Budgeten låg på -0,9 miljoner kronor. I avvikelser från budget ingår bland annat en extraordinär intäkt på 1,4 miljoner kronor som kommer från innehavet i Investa Företagskapital som likviderades under våren och lägre personalkostnader på grund av vakans under stor del av året. Balansomslutningen var 23,2 miljoner kronor.

Torsta AB

Det redovisade resultatet före dispositioner och skatt för 2019 visar på en vinst på 0,5 miljoner kronor jämfört med en budget på 0,1 miljoner kronor och föregående års resultat på noll.

Mål	Utfall
Högst rikspriser på Gymnasieutbildningarna	Ja
Resultat 3-5 % och soliditet på 5-15%	Resultat nej, soliditet ja
Attraktiv utbildningsanordnare	Mycket nöjda elever och mycket bra utfall på andel som klarar sin yrkesexamen. 40 elever går första året på gymnasiet vilket är högst sedan Torsta AB bildades. Nöjda kursdeltagare
Kompetens inom jord, skog och vattenbruk	Ja och nu finns även kompetens inom växtodling eftersom en växtodlingsagronom anstälts
Vara en inspirationskälla för landsbygdsutveckling	Ja, bland annat genom föreläsningsserien "den rurala marschen" i samverkan med Grönt Center och projektet i samband med RUS
Ta till vara möjligheter som finns i EU fondprogram	Ja. Under året har projekt finansierats av Regionala Fonden och Interreg
Nära samverkan med näringslivet	Ja, många aktiviteter har utförts där företagare inom branschen mötts och där de har haft möjlighet att komma med inspel

Norrtåg AB

Bolaget visar ett nollresultat för året och har haft en omsättning på 0,3 miljoner kronor. Balansomslutning 0,1 miljoner kronor.

Naboer AB

Styrelsen och VD föreslår att årets resultat på -0,2 miljoner kronor efter skatt ska balanseras i ny räkning. Orsaken till underskottet är att bolaget inte bedrivit projekt i den omfattning som är normalt eftersom det sker ett internt arbete med att genomlys och utveckla verksamheten inför kommande år. Omsättningen i bolaget var 1,4 miljoner kronor och likviditeten har genom åren varit god och även soliditeten som blev 87 procent för 2019. Balansomslutning 2,5 miljoner kronor.

Samordningsförbundet i Jämtland

Samordningsförbundet redovisar ett resultat för 2019 på -0,9 miljoner kronor vilket medför att det Egna kapitalet på balansdagen uppgår till 2,7 miljoner kronor. Balansomslutningen var 7,7 miljoner kronor. Förbundets kostnader för utbetalning av bidrag till insatser uppgår till 5,9 miljoner kronor vilket är 2 miljoner kronor lägre än budgeterat. Avvikelsen mot budget beror till största delen på att några av förbundets medlemmar varit tvungna att skjuta diskussioner om och uppstart av nya insatser framåt i tiden.

Norrlands Musikteater och Dans (NMD)

Årets resultat 0,1 miljoner kronor. Omsättning 12 miljoner kronor. Balansomslutning 0,6 miljoner kronor. Soliditet 82 procent.

Norrlands nätverk för Musikteater och Dans (NMD) är ett kommunalförbund med regionerna Norrbotten, Västerbotten, Västernorrland och Jämtland/Härjedalen som medlemmar. I NMD ingår ensemblerna Estrad Norr, Norrdans, Norrlandsoperan och Piteå Kammar- och kyrkopera.

Mittnorden kommittén

Resultat noll och en omsättning på 2,2 miljoner kronor. Balansomslutning 3,6 miljoner kronor. Region Jämtland Härjedalens medlems/partnerskapsavgift 2019 var 0,1 miljoner kronor.

Coompanion

Bolaget visar ett nollresultat. Balansomslutning är 1,2 miljoner kronor och omsättningen 2,5 miljoner kronor.

Brf Torvalla

Rörelseresultat efter finansiella poster -0,1 miljoner kronor. Nettoomsättning 5,3 miljoner kronor. Balansomslutning 86,7 miljoner kronor. Soliditet 67,1 procent. Föreningens medlemmar är Östersunds kommun med 80,3 procent, Region Jämtland Härjedalen med 16,4 procent samt Jämtlands läns bibliotek 3,3 procent. Avgiften höjdes 2019 med 10 procent. Styrelsen beslutade att höja månadsavgifterna med 2 procent för 2020.

Brf Åkerärtan

Rörelseresultat efter finansiella poster 0,5 miljoner kronor. Nettoomsättning har varit 2,2 miljoner kronor. Balansomslutning 11,8 miljoner kronor. Föreningen äger fastigheterna Åkerärtan 1 och Kartboken 1, byggd år 1977 i vilket man upplåter lokaler. Avgiften höjdes inte för 2019 men styrelsen beslutade att höja månadsavgifterna med 2 procent för 2020.

Inget årsboks slut har inkommit till Region Jämtland Härjedalen från följande:

Vattenbrukscentrum Norr AB, Peak Region AB, Jämtland Härjedalen Turism ekonomisk förening, JHT, Stiftelsen Zenit, Gemensam nämnd närvård Frostviken, AB Transitio, LÖF, Norrlandstingens regionförbund, Brf Lugnviks centrum.

Viktiga förhållanden för resultat och ekonomisk ställning

Det ekonomiska läget i Region Jämtland Härjedalen är mycket allvarligt. Flera år med stora minusresultat och ett ackumulerat underskott på närmare 1,5 miljarder kronor gör att det behövs kraftfulla åtgärder för att vända den ekonomiska utvecklingen. Det behövs en hög kompetens att följa upp och stödja enheter där ekonomin fallerar. Vidare behöver verksamhetens effektivitet öka, det vill säga mer måste produceras för de pengar som verksamheten erhåller.

Regionens betalningsförmåga har kraftigt försämrats de senaste åren, både på lång och kort sikt. Som en effekt av detta har de lån som hittills upptagits via Kommuninvest på totalt 433 miljoner kronor inte amorterats av utan återbetalats via nya lån.

När det gäller koncernnivå så finns viss risk för att Länstrafiken i Jämtland AB kan bidra till ett negativt resultat kommande år, då företaget under förra året upprättade kontrollbalansräkning och för 2019 endast uppvisat ett blygsamt resultat. När det gäller Landstingsbostäder i Jämtland AB så står de inför stora renoveringsbehov, som också kan innebära resultatförsämringar.

Återlån

Ansvarsförbindelsen inklusive löneskatt började minska efter 2013 och fortsätter att minska under kommande år. Det totala pensionsåtagandet minskade tillfälligt mellan 2018 och 2019 men skall enligt prognos öka de kommande åren, som följd av att pensionsskulden i balansräkningen växer.

	2017	2018	2019	2020	2021
Pensionsskuld i balansräkningen	1265	1401	1542	1660	1805
Ansvarsförbindelse	2265	2204	1994	1923	1851
Total pensionsskuld	3530	3605	3536	3583	3656
Avgår värdepapper för pensioner	-416	-449	-514		
Återlån	3114	3156	3022		
Avgår rörelsekapital	324	334	250		
Återlån inkl rörelsekapital	3437	3490	3272		
Årlig förändring av återlån		52	-218		

Låga eller negativa resultat under många år har inneburit att regionen har använt de likvida medel som blivit en följd av pensionsskuldsökningen i balansräkningen, till investeringar i byggnader, maskiner och inventarier. Detta förfarande kallas för återlån. De senaste tre åren har regionens återlån minskat med 165 miljoner kronor. Återlårens storlek beror framför allt på de negativa resultaten i verksamheten och investeringsutgifter. Att regionens återlån sjunkit det senaste året trots stora underskott beror bland annat på att regionen tagit upp lån från Kommuninvest, värdeökning för pensionsplaceringar samt minskning av total pensionsskuld.

Det är viktigt att klargöra att utbetalningen av pensioner inte är beroende av utvecklingen av återlånet. Region Jämtland garanterar med stöd av beskattningsrätten pensionsutbetalningarna till tidigare medarbetare.

I tabellen ses pensionsåtagandet inklusive löneskatt 2017–2019 samt prognos 2020–2021 i miljoner kronor.

Pensioner

Total pensions- skuld i mkr	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Ansvarsförbin- delse	1 604,8	1 547,3	1 490,0	1 428,8	1 372,7	1 317,8
Avsatt till pens- ioner	1 240,8	1 335,9	1 452,7	1 571,0	1 689,2	1 827,7
Upplupna kostna- der	75,4	77,7	80,5	83,4	86,4	89,5
Löneskatt	708,6	718,3	733,4	748,0	763,8	784,8
Summa skuld	3 629,6	3 679,3	3 756,5	3 831,0	3 912,1	4 019,8

I sammanställningarna är inte hänsyn taget till koncernnivå och inte heller till pensionsåtagandet för de personer som slutat sin anställning i Region Jämtland Härjedalen genom ÄDEL-reformerna och fortsatt som anställd i en kommun som inte Skandia administrerar. Skandia uppskattar att det till pensionskulden i ansvarsförbindelsen ska adderas ett åtagande om 120 miljoner kronor med anledning av detta.

Total pensionskostnad i mkr	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Förändring av pensionsavsättning	75,0	60,4	76,3	74,4	69,3	78,8
Pensionsutbetalningar	126,8	126,1	128,6	133,5	136,9	142,0
Premier	83,3	86,5	89,6	92,9	96,4	99,7
Finansiell kostnad	37,9	34,8	40,4	43,8	48,9	59,8
Löneskatt	78,4	74,7	81,3	83,6	85,3	92,3
Summa kostnader	401,4	382,4	416,3	428,3	436,8	472,6

Förändringen av pensionskostnaden 2019 för Region Jämtland Härjedalen mot tidigare prognos kan till största del förklaras av lägre pensionsavsättning. Orsakerna är främst ny bedömning av förmån. Vidare är även prognosen för den avgiftsbestämda pensionen lägre. Mot detta kan ställas högre pensionsutbetalningar, främst på grund av förtida uttag samt engångsutbetalningar.

Tillgångsförvaltning

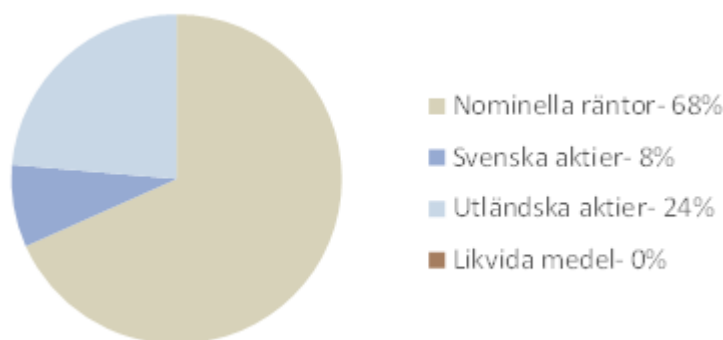
Förvaltning av värdepappersportföljen för pensioner

Region Jämtland Härjedalen började 1999 köpa värdepapper för att möta framtida pensionsutbetalningar. Vid utgången av 2019 bestod värdepappersportföljen av 68,3 procent räntebärande tillgångar och 31,7 procent aktier. Förvaltningen av pensionstillgångarna följer de regler fullmäktige beslutat om. Exportfinans fondobligation som tidigare låg utanför kreditlimiterna i portföljen har gått till förfall och återbetalats till Region Jämtland Härjedalen.

Portföljen har haft en avkastning om 10,5 procent under 2019, vilket är 1,1 procentenheter bättre än ett sammansatt jämförelseindex. Sett över en femårsperiod så har portföljen haft en real avkastning om 2,8 procent per år, vilket överstiger det långsiktiga avkastningsmålet om 2 procent realt per år under en rullande 5-årsperiod.

Portföljen har under året erhållit kuponger, utdelningar och utbetalda fondrabatter på cirka 2,6 miljoner kronor.

Pensionsportföljen december 2019	Mål	Totalt
Marknadsvärde		513,4 Mkr
Årsavkastning		10,5 %
Långsiktig avkastning	2% realt per år under en 5 års period	2,8 %
Aktieandel	<50 %	31,7%

Regionfullmäktige har beslutat om placeringsreglementet som anger vilka värdepapper Region Jämtland Härjedalen får placera i. Ett av syftena med placeringsreglementet är att begränsa kreditrisk, ränterisk och valutarisk.

Kreditrisk – att Region Jämtland Härjedalen inte får tillbaka placerade pengar när ett värdepapper förfaller, begränsas genom att placeringarna måste spridas på flera låntagare. Endast låntagarna med ett högt kreditbetyg från kreditinstitut eller bank tillåts.

Ränterisk – att värdepapperets marknadsvärde faller vid rörelser på räntemarknaden regleras genom att det finns maxgränser för portföljens återstående löptid och för varje enskilt värdepappers löptid. Ju längre återstående löptid ett värdepapper har, desto större är ränterisken.

Valutarisk- ingen direkt valutarisk finns, då endast placeringar i svenska kronor tillåts.

Aktiekursrisk- finns inom pensionsportföljen, där aktieinnehav är tillåtet enligt policy. Därför tillåts aktier endast som en begränsad andel av portföljen, maximalt 50 procent.

Uppföljning av dynamiska riskprincipen

I syfte att minska förlusterna vid kraftiga börsfall styrs andelen riskfyllda tillgångar, i huvudsak aktier, i den långsiktiga kapitalförvaltningen dynamiskt. Målsättningen är att portföljen som mest kan falla 10 procent från den högsta nivån som uppnåtts de senaste 24 månaderna.

Under 2019 har risksituationen förbättrats något och marginalen ned till skyddsnivån har ökat från 8,2 procent till 10,0 procent. Analysen av portföljen ger en beräknad maximal andel aktier om 35 procent.

Portföljen kan idag falla 10 procent innan den når den uppsatta skyddsnivån. Givet aktuell allokering är sannolikheten att inom 12 månader falla under skyddsnivån fortsatt mycket låg.

Skuldförvaltning

Ränte- och kapitalbindning låg den sista december på 1,81 år. Andelen av portföljen som förfaller inom ett år är 16,86 procent. Genomsnittsräntan tolv månader bakåt var 0,21 procent.

	Mål	2019-12-31	2019-09-30	2019-06-30
Utestående Bruttobalans		433 mkr	383 mkr	383 mkr
Nyupplåning	Max 180 mkr	160 mkr		
Snittränta senaste 12 mån		0,21%	0,19%	0,18%
Räntekostnad senaste 12 mån		745 816	598 925	478 551
Räntebindning (i år)	1,5-4 år	1.81	1.95	2.21
Räntebindning (i %) andel < 1 år	Max 35%	16.86%	24.28%	24.28%
Kapitalbindning	1,5-4 år	1.81	1.95	2.21
Kapitalbindning andel < 1 år i %	Max 35%	16.86%	24.28%	24.28%

Omvärldsrisker

Sveriges kommuner och regioners, (SKR) prognoser har sedan december 2017 utgått från att högkonjunkturen skulle kulminera 2018 och följas av vikande sysselsättning någon gång under 2019 och 2020. Signalerna blir nu allt tydligare på att konjunkturen mattas av enligt Ekonomirapporten oktober 2019.

SKR räknar nu med att Sverige går in i en mild lågkonjunktur under 2020 och att den kommer att fortsätta under 2021. Bedömningen är att BNP ökar med strax över 1 procent både i år och nästa år och att arbetslösheten stiger till drygt 7 procent, trots att arbetskraftsdeltagandet sjunker något.

Sverige har de senaste åren gynnats av stark export, bland annat tack vare kronförsvagningen. Nu börjar dock världskonjunkturen vika, på grund av den osäkerhet som råder kring bland annat Brexit och handelskrig. Detta drabbar i särskilt hög grad den svenska exportmarknaden, vilket innebär att tillväxten inte har samma förutsättningar att få ett positivt stöd från exporten.

Sedan finanskrisen 2008–2009 har antalet arbetade timmar utvecklats mycket positivt i förhållande till det demografiska trycket. Kommande år ser dock utvecklingen ut att bli den omvända när det demografiska trycket ökar medan sysselsättningen, av både demografiska och konjunkturella orsaker, inte längre kan växa i samma takt som tidigare.

Det demografiska trycket är högt. Barn, unga och äldre ökar snabbare än gruppen som är i arbetsför ålder, samtidigt som Sverige under 2020 går in i en lågkonjunktur. Sammantaget ökar behovet av de resurser som krävs för att upprätthålla välfärden på dagens nivå snabbare än skatteintäkterna.

Antalet invånare i Jämtland har ökat de senaste fem åren och med 530 sedan föregående år. Men samtidigt ökar även andelen jämtar som är 65 år eller äldre.

Regionerna har fortsatt mycket svaga resultat och tre regioner höjde skatten 2019. Årets resultat klaras av många regioner tack vare ändrade regelverk där orealiserade vinster på finansiella placeringar ska redovisas som intäkt. Sju regioner räknar med underskott, men endast två av regionerna har ekonomisk balans inom den somatiska hälso- och sjukvården enligt SKR.

Under 2020 kommer det mest troligt att bli nya påfrestningar på ekonomin både globalt och nationellt, utifrån pandemiutbrottet för coronavirus.

Styrning och uppföljning av den kommunala verksamheten

I Region Jämtland Härjedalen arbetar förtroendevalda och medarbetare efter en gemensam styrmodell. Det betyder att det finns en enhetlig och systematisk struktur för hur Region Jämtland Härjedalen ska ledas, styras och följas upp.

Styrmodellen ska säkerställa nedbrytning från visioner, strategier och ekonomiska ramar på politisk nivå till genomförande och resultat samt uppföljning i verksamheten. Målet är att en verksamhet som bedrivs effektivt, med hög kvalitet och utan onödiga kostnader.

Region Jämtland Härjedalen är en politiskt styrd organisation. De förtroendevaldas uppgifter är att ange mål, fördela resurser och följa resultaten i förhållande till de uppsatta målen. Regiondirektör och högsta tjänstemannaledning ska se till att åstadkomma resultat i linje med de politiska uppdragen.

Regionfullmäktige fastställer övergripande mål och ekonomiska ramar. Det innebär att den ekonomiska styrningen sker genom att fullmäktige i budget anvisar resurser till regionstyrelsen och nämnderna för verksamhet och investeringar. Budgeten utgör därmed gräns för omfattningen av verksamheten och investeringarna. Regionstyrelsen och nämnderna ska se till att nödvändiga prioriteringar görs i verksamheten så att regionfullmäktiges mål uppfylls och givna ekonomiska ramar hålls. Nämnderna ska också följa anvisningar och direktiv från regionstyrelsen.

De politiska organens ansvar och befogenheter regleras i en arbetsordning för regionfullmäktige och i reglementen för regionstyrelsen, nämnderna och revision (RS/2343/2019). Dessa styrdokument fastställs av regionfullmäktige.

Regionplanen med budget är det övergripande styrdokumentet som utgör grunden för verksamheternas årliga planering och budgetarbete. Den fastställs av regionfullmäktige i oktober och visar den politiska viljeinriktningen för de kommande tre åren. Finansiella måttetal som är av betydelse för en god ekonomisk hushållning ska också anges. Planen innehåller också en budget och resultat-, balans- och finansieringsbudget för de närmsta tre åren samt avgifter. De ekonomiska förutsättningarna för regionstyrelsen och nämnderna anges genom ekonomiska ramar för närmaste budgetår samt en plan för de närmaste två åren.

Löpande under året sker uppföljning av verksamheterna och nämnderna. De politiska målen följs upp efter april, augusti och helår. Utöver rapporter har även regelbundna möten skett med verksamheten för att följa upp beslutade åtgärder utifrån det ekonomiska läget. Delårsrapport fastställdes av regionfullmäktige i oktober. Årsredovisning fastställs av regionfullmäktige i april samt beslutar om ansvarsfrihet för regionstyrelsen.

Internkontroll och uppsiktsplikt

Den interna kontrollen ska vara tillräcklig enligt Kommunallagen (KL) kap 6, 6§. Arbetet med den interna kontrollen utgår från reglementet för intern kontroll för Region Jämtland Härjedalen. Under 2019 har regionstyrelsen och samtliga nämnder antagit och följt upp internkontrollplaner. Några av uppföljningarna har resulterat i åtgärder och återredovisningar. Den sammanlagda bedömningen är dock att den interna kontrollen har varit ändamålsenlig.

Under hösten 2019 startade ett större projekt med syfte att få en bättre helhetsbild över regionens verksamheter samt att minska risken att pengar och resurser läggs på fel saker i regionens arbete. Det har identifierats ett behov av att kunna arbeta på riskidentifiering och analys på olika nivåer i regionen samtidigt som ledningen vill få en tydlig överblick över de risker som finns och de åtgärder som är kopplade till respektive risk. Regionen har även ett behov av att enkelt kunna tydliggöra ansvaret kring internkontroll. Implementeringen av internkontrollen i ett IT-baserat systemstöd är planerad till andra kvartalet 2020.

Enligt kommunallagen ska regionstyrelsen leda och samordna förvaltningen av regionens angelägenheter och ha uppsikt över nämnders och eventuella gemensamma nämnders verksamhet. Styrelsen ska också ha uppsikt över kommunal verksamhet som bedrivs i sådana juridiska personer som avses i 10 kap. 2 – 6§§ och sådana kommunförbund som kommunen eller regionen är medlem i. Under 2019 har regionstyrelsen särskilt granskat Stiftelsen Jamtli, Länstrafiken AB, Landstingsbostäder och Stiftelsen Zenit och i förekomna fall riktat uppmaning till berörd verksamhet. Utöver detta har regionstyrelsen regelbundet tillkännagetts protokoll och delårsrapporter från nämnder och bolag.

Förväntad utveckling

Under 2020 kommer en del organisationsförändringar att ske mellan Hälso- och sjukvårdsnämnden och Regionstyrelsen och därmed också budgetfördelning.

Länstrafiken överförs till förvaltning den 1 juli. Verksamheten kommer att organiseras under Regionala utvecklingsnämnden men organisationsförändringen får betydelse även för styrelsens övergripande ansvar inom exempelvis ekonomi, ledning och styrning samt miljö.

Fastighetsplaner

Regionens fastighetsinvesteringar har under senaste 10 åren varit väldigt låga i förhållande till samtliga övriga regioner i Sverige. Eftersom regionens fastighetsbestånd till stora delar liknar övriga regioners vårdbyggnader byggda för ungefär 50 år sedan, finns behov av anpassning och utveckling av lokalerna som övriga Sverige. Risker med denna låga investeringsnivå är att fastigheterna successivt försämras och inte klarar kraven som vården behöver avseende arbetsmiljö, hygienkrav, funktion och andra basala verksamhetsbehov.

För att finansiera framtidens behov av lokaler är egenfinansiering via lån det självklara valet för byggnader som är strategiska och som regionen förväntas behöva för egen verksamhet under lång tid. Dilemmat är regionens svaga ekonomiska ställning som innebär att lånemöjligheter också är klart begränsad.

Tidplanen för att utveckla fastighetsbeståndet är svår att bedöma. Regionen har flera strategiska verksamheter där lokalerna är i stort behov av anpassning till dagens vård. Exempelvis så har regionen väldigt få vårdavdelningar med enpatientrum och ett laboratorium som inte är anpassad till dagens teknik och arbetssätt och uppfyller inte dagens arbetsmiljöregler. Akuthe-likoptern kräver idag omlastning av patienter för vidare transport till sjukhuset med vägambulans. Den extra hanteringen tar betydligt längre tid än direktflyg från skadeplats till en landningsplats på sjukhuset, konsekvensen blir att vägambulans används i större omfattning i stället för helikopter vid olyckor i närområdet, vilket förlänger tiden innan patienten kan få vård.

För att bygga bättre fungerande operationsalar som klarar morgondagens behov behövs en hel del åtgärder göras för att skapa bättre plats, logistik och funktion. Det innebär en tidshorisont på cirka 10 år efter beslut innan första operation kan ske i nya ändamålsenliga lokaler.

Vindkraftverk

Under 2019 har ett grundserviceavtal och andra nödvändiga sidoavtal tecknats för verket, som därmed också kunde försäkras. Verkets tekniska status har under året förbättrats väsentligt vilket ska ge mer driftsäkerhet och ökad produktion under kommande år. Ett flertal problem som i huvudsak beror på det långa driftstoppet åtgärdades under året och elproduktionen kom igång.

Tyvärr har dock nya problem uppstått under året, fortfarande sker en del oönskade driftstopp. Vindkraftverket har därför inte nått produktionsmålet någon månad. I december drabbades verket dessutom av ett större strömavbrott som innebar ett totalt driftstopp som fortfarande inte kunnat åtgärdas på grund av utebliven leverans av reservdel från Kina.

Osäkerheten avseende när verket åter kan vara i drift, kan innebära att verket som anläggningstillgång kan behöva skrivas ner ytterligare under nästa år.

Rekrytering

Nationella prognoser visar fortsatt brist på högskoleutbildade medarbetare inom flera yrkesgrupper inom hälso- och sjukvårdssektorn och kompetensförsörjningsinsatser blir viktiga. Under hösten 2020 kommer ett Kliniskt TräningsCentrum, KTC, stå klart. Det är en viktig funktion för att påskynda förändrade arbetssätt med rätt använd kompetens, RAK, och ge medarbetarna möjlighet att träna sina färdigheter för att gynna trygghet för både medarbetare och patienter.

Utveckling av regionens ekonomi

Den 20:e november 2019 beslutade Riksdagen om ändringar i kostnadsutjämningsystemet som ger Region Jämtland Härjedalen ytterligare ca 210 miljoner kronor under 2020. Skatteberäkningen 2020-2022 bygger på en utdebitering på 11,70 kr (skattehöjning med 50 öre) som beräknas ge ytterligare ca 140 miljoner kronor.

Det finns i Regionplan 2020-2022 ett tydligt resultatförbättrande krav på kostnadsminskningar på 120 miljoner kronor för 2020, vilket ska uppnås genom: Produktions- och kapacitetsplanering, vårdplatsstruktur och bemanningsnorm, digitalisering, samt att Politikerarvoden fryses och uppräknas inte under nuvarande mandatperiod.

För följande år handlar det om ytterligare kostnadsminskningar på 90 miljoner kronor för 2021 och 70 miljoner kronor för 2022.

Miljoner kronor	Utfall 2019	Budget 2020	Plan 2021	Plan 2022
Verksamhetens intäkter	804	620	620	620
Riktade statsbidrag		100	100	100
Verksamhetens kostnader	-5 029	-5 045	-5 079	-5 124
Avskrivningar	-131	-138	-141	-143
Verksamhetens netto-kostnader	-4 356	-4 463	-4 500	-4 547
Skatteintäkter	3 000	3 183,2	3 253,3	3 358,5
Generella statsbidrag	810	1 000,8	1 062,3	1 076,8
Statsbidrag läkemedel	375	411,9	411,9	411,9
Finansiella intäkter	48	11,6	15,0	18,4
Finansiella kostnader	-48	-45	-52	-57
Årets resultat	-171	99,9	190,7	261,4
Långfristig skuld	441	367	267	167
Investeringar	122	123	150	150
Soliditet	-34,1%	-30,4%	-19,5%	-7,7%
Nyupplåning	160	35	50	50

Investeringar

Regionfullmäktige beslutade om en investeringsram för år 2019 om 160,5 miljoner kronor. Utfallet totalt för 2019 uppgick till 122 miljoner kronor.

Investeringsbehov	Ram 2019	Utfall 2019	Kommentar	Överfört till 2020
Investering som beslutats av investeringsrådet	96	84	Fastighet överskridit 20 mkr	19,1
Tidigare års beslutade investeringar	19	19		
Hjälpmedel	15	19		
Öronmottagning/operation	11	0	ej påbörjad, flyttas till 2020	11
Summa	141	122		30,1
Beslut juni Sterilcentral	19,5	0	Ej påbörjad, flyttas till 2020	19,5
Summa	160,5	122		49,6

Av totalt 58 beslutade investeringsobjekt har 30 objekt genomförts och avslutats, av resterande 28 objekt har 13 med ett budgeterat värde om 0,6 miljoner kronor inte genomförts och tagits bort från investeringsplanen. För övriga 15 objekt med ett totalt budgeterat värde om 49,6 miljoner kronor, kommer i särskilt ärende RS/2038/2018, att äskas överföring av budget till år 2020. Bland dessa återfinns investeringarna i ombyggnation på öronmottagningen om 11 miljoner kronor, sterilcentralen om 19,5 miljoner kronor samt larm- och patientsignalsystem om 5 miljoner kronor.

Fastighetsinvesteringar

Utfallet blev 55,6 miljoner kronor, det vill säga ett överskridande om 20,6 miljoner kronor. Förklaringen till att utfallet är högre än budget är dels att beslutade objekt i investeringsplan 2020 har politiskt beslutats att påbörjas redan under 2019 dels att i utfallet ingår även investeringar beslutade tidigare år men påbörjade/avslutade under året, och dels på investeringar som finansieras via riktade statsbidrag. I utfallet ingår även investeringen i Cook Chill med ett utfall om 10,8 miljoner kronor men budgeten är avsatt och redovisas under övriga investeringar ovan. Investeringen är nu avslutad utan budgetöverskridande.

Investeringar i hjälpmedel

Utfall 19 miljoner kronor, det vill säga ett överskridande om 4 miljoner kronor. Hjälpmedelscentralen levererar hjälpmedel utifrån förskrivning som sker både inom regionen och från kommuner och inom regionen och hanteras enligt särskilt avtal i gemensam nämnd.

Sammanställning av pågående och/eller avslutade investeringar överstigande 5 miljoner kronor	Område	Utfall (mkr)	Budget (mkr)
Larm- och patientsignalsystem. Medel har avsatts från potten för oförutsedda, år 2018. Investeringen har ej påbörjats men utredning pågår. Avsatta medel har överförts till år 2019	Regionstaben	0	5
SAN Datalagring. Investeringen är avslutad.	Regionstaben	5,4	5
5 Ambulanser. Investeringen är avslutad.	Akutvård	7,7	9,2
3 Röntgen till 3 HC. Investeringen är påbörjad. 2st Svenstavik och Strömsund är klara. Den tredje samt installationskostnader kommer under år 2020. 4 miljoner kronor kommer att äskas överföras till år 2020.	PV	6,5	10,5
Cook Chill/Utökad budget. Investeringen om 77 miljoner kronor är avslutad utan budgetöverskridande (total budget 77 miljoner kronor mot utfall 77,1 miljoner kronor). Årets budget om 10,6 miljoner kronor har överförts från år 2018.	DTS	10,8	10,6
Ombyggnation på örönmottagningen. Extra medel, 11 miljoner kronor, har avsatts år 2019. Investeringen har ej påbörjats ännu.	ÖÖ	0	11
Sterilcentralen. Extra medel, 19,5 miljoner kronor, har avsatts år 2019. Investeringen har ej påbörjats ännu.	Akut	0	19,5
Övriga fastighetsinvesteringar. Pågår enligt plan och förväntas inte överskrida budgeten. De största pågående investeringarna utöver ovan är: Plan 8 pågår etapp 2. Infrastruktur (Hissar o energiåtgärder). Ombyggnation av plan 12 (onkolog).		28,7	35

Leasingbilar ägda av Region Jämtland Härjedalen 2019

Antalet registrerade leasingbilar utgånget 2019 var 89 bilar mot föregående år 80 bilar. Under 2019 har 19 bilar levererats varav 10 är ersättningsbilar för bilar med utgående leasingavtal. Samtliga bilar som nu beställs är miljöbilar samt är utrustade med automatisk körjournal. Ökningen består i att bilar tillkommit hos främst hälsocentraler och andra nya mobila verksamheter. Den totala kostnaden för fordonsenhetens leasingbilar inklusive skatt och försäkring uppgår till 5,1 miljoner kronor jämfört med 4,3 miljoner kronor 2018.

Samordning i form av bilpool, för att kunna minska antalet leasingbilar och utnyttjande av hyrbilar, finns i begränsad form och omfattar 4 bilar.

Resultaträkning

Resultaträkning i miljoner kronor	Noter	Region Jämtland Härjedalen 2018	Region Jämtland Härjedalen 2019	Sammanställd redovisning 2018	Sammanställd redovisning 2019
Verksamhetens intäkter	1	775,7	804,3	1082,4	1 108,3
Verksamhetens kostnader	2,24,28	-4 920,4	-5 029,2	-5217,3	-5 324,2
Avskrivningar	3,4	-137,3	-131,5	-142	-133,8
Verksamhetens nettokostnader		-4 282,0	-4 356,3	-4276,9	-4 349,7
Skatteintäkter	5	2 905,7	2 999,8	2905,7	2 999,8
Generella statsbidrag och utjämning	6	1 148,0	1 185,4	1148,0	1 185,4
Verksamhetens resultat	23	-228,3	-171,1	-223,2	-164,5
Finansiella intäkter	7,4	15,4	48,3	15,4	48,3
Finansiella kostnader	8	-35,5	-48,3	-37,4	-50,0
Resultat efter finansiella poster		-248,5	-171,1	-245,2	-166,2
Extraordinära poster		0	0		0
Årets resultat		-248,5	-171,1	-245,2	-166,2

Budget och utfall 2019	Budget 2019	Utfall 2019	Avvikelse 2019
Verksamhetens intäkter	670,2	804,3	134,1
Verksamhetens kostnader	-4 840,8	-5 029,2	-188,4
Avskrivningar	-131,1	-131,5	-0,4
Verksamhetens nettokostnader	-4 301,7	-4 356,3	-54,7
Skatteintäkter	2 980,0	2 999,8	19,8
Generella statsbidrag	1 154,0	1 185,4	31,4
Finansiella intäkter	2,3	48,3	46,0
Finansiella kostnader	-48,6	-48,3	0,3
Resultat före extraordinära poster	-214,0	-171,1	42,9

Balansräkning

Balansräkning i miljoner kronor	Noter	Region Jämtland Härjedalen 2018	Region Jämtland Härjedalen 2019	Sammanställd redovisning 2018	Sammanställd redovisning 2019
TILLGÅNGAR					
Anläggningstillgångar					
Immateriella tillgångar	9	5,2	1,0	5,2	1,0
Materiella anläggningstillgångar					
Mark och byggnader	10, 26	698,1	653,1	782,7	736,3
Maskiner och inventarier	11, 26	238,0	275,3	240,6	278,3
Finansiella anläggningstillgångar					
Finansiella anläggningstillgångar	12	64,5	64,3	51,5	51,3
Summa anläggningstillgångar		1 005,8	993,8	1 080,0	1 066,9
Omsättningstillgångar					
Förråd	13	14,4	16,6	14,4	16,6
Kortfristiga fordringar	14	236,8	292,2	272	326,2
Kortfristiga placeringar	15	449,3	513,7	449,3	513,7
Kassa och bank	16	224,3	311,7	227,4	319,6
Summa omsättningstillgångar		924,8	1 134,1	963,1	1 176,1
SUMMA TILLGÅNGAR		1 930,6	2 127,9	2 043,1	2 243,0
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER					
Eget kapital					
Eget kapital	17a	-311,8	-560,2	-290,9	-537,1
Ändrad redov princip, verkligt värde 2018	17b	0,0	6,6		6,6
Årets resultat	18	-248,5	-171,1	-245,2	-166,2
Summa eget kapital		-560,3	-724,7	-536,1	-696,7
Avsättningar	19				
Avsättning för pensioner		1 127,9	1 240,8	1 127,9	1 240,8
Avsättning särskild löneskatt		273,6	301,0	273,6	301,0
Avsättning skatt och övriga avsätt- ningar		0,0	0,0	0,8	1,0
Summa avsättningar		1 401,5	1 541,8	1 402,3	1 542,8
Skulder					
Långfristiga skulder	20	280,0	440,8	328,4	487,9
Kortfristiga skulder	21	809,3	870,0	848,5	909,0
Summa skulder		1 089,3	1 310,8	1 176,9	1 396,9
SUMMA EGET KAPITAL, AVSÄTT- NINGAR OCH SKULDER		1 930,6	2 127,9	2 043,1	2 243,0

Panter och ansvarsförbindelser	miljoner kronor	2019-12-31
Ansvarsförbindelse pensioner		1 724,8
Ansvarsförbindelse särskild löneskatt		418,4
Borgensåtaganden och fastighetsinteckningar		
Fastighetsinteckningar Landstingsbostäder, not 25		55,3
AB Transitio. (tågfordon Länstrafiken i Jämtland AB, Norrtåg AB)		
AB Transitios finansiering totalt, solidarisk borgen 4 040 mkr, proprie 2 492 mkr		
Region Jämtland Härjedalens del av detta per 31/12-19 är regressavtalat		274,1
proprieborgen		10,1
Vid en uppskattning av den finansiella effekten av Region Jämtland Härjedalens ansvar för borgensförbindelse mot Kommuninvest uppgick Kommuninvest i Sverige AB:s totala förpliktelse till 460 925,9 mkr och totala tillgångar till 460 364,6 mkr. Region Jämtland	Skuld	573,4
Härjedalens andel av de totala förpliktelserna uppgick till 573,4 mkr (0,12441%) och andelen av de totala tillgångarna uppgick till 563,4 mkr (0,12237%)	Tillgång	563,4
Landstinget ansvarar som delägare i Patientförsäkringen LÖF för bolagets förbindelser till ett belopp motsvarande 10 gånger den premie landstinget har att erlägga för vart år som förlust har uppkommit i patientförsäkringen. År 2019 uppgår premien till		18,5
Förvaltningsuppdrag 2019-12-31		
Förvaltade fonder och stiftelsers tillgång, bokfört värde 20,8, marknadsvärde 26,2		26,2
Operationella leasingavtal (not 22)		377,1

Kassaflödesanalys

Den löpande verksamheten i miljoner kronor	Region Jämtland Härjedalen 2018	Region Jämtland Härjedalen 2019	Sammanställd redovisning 2018	Sammanställd redovisning 2019
ÅRETS RESULTAT	-248,5	-171,1	-245,2	-166,1
Just ingångsbalansräkning 2019 pga pensionsplacering	0,0	6,6	0,0	6,6
Justering för avskrivningar	124,7	131,5	129,4	133,4
Justering för nedskrivningar	12,6	0,0	12,6	0,0
Justering för reavinst/förlust	1,1	0,7	1,1	0,7
Justering för gjorda avsättningar	136,0	140,3	130,9	140,0
Verksamhetens nettokostnader justerade för ej likviditetspåverkande poster	26,0	108,0	28,7	114,6
JUSTERING FÖR RÖRELSEKAPTIALETS FÖRÄNDRING				
Ökn(-)/minskn(+) förråd och varulager	-1,0	-2,1	-1,0	-2,1
Ökn(-)/minskn(+) kortfristiga fordringar **	9,0	-55,3	10,3	-119,0
Ökn(-)/minskn(+) korta placeringar*	-72,8	-64,5	-72,8	-64,5
Ökn(+)/minskn(-) kortfristiga skulder	29,8	60,6	30,8	125,3
Kassaflöde från den löpande verksamheten	-35,0	-61,3	-32,7	-60,2
INVESTERINGSVERKSAMHETEN				
Investering i materiella anläggningstillgångar***	-174,1	-121,9	-181,8	-123,4
Försäljning av materiella anläggningstillgångar	0,1	1,7	0,1	1,7
Kassaflöde från den löpande investeringsverksamheten	-174,0	-120,3	-181,7	-121,8
FINANSIERINGSVERKSAMHETEN				
Minskning av långfristiga fordringar	0,1	0,1	0,1	0,1
Ökning långa skulder	173,0	160,8	173,0	160,8
Minskning långa skulder	-0,1	0,0	-1,4	-1,3
Kassaflöde från finansieringsverksamheten	173,0	160,9	171,7	159,6
ÅRETS KASSAFLÖDE	-10,1	87,4	-14,1	92,2
Likvida medel vid årets början	234,4	224,3	241,5	227,4
Likvida medel vid periodens slut	224,3	311,7	227,4	319,6
Förändring av likvida medel	-10,1	87,4	-14,1	92,2

* Enligt LKBR ska vissa finansiella instrument värderas till verkligt värde. Med detta som bakgrund har värdet på dess tillgångar omräknats från anskaffningsvärde till verkligt värde, vilket har inneburit att de finansiella omsättningstillgångarna har ökat med 38,4. Se not 17a och b för påverkan på Eget kapital och not 18 för Balanskravsresultat. 2018 ökade de korta placeringarna på grund av att det i årsskiftet 2017 och 2018 låg en stor likvid på 48 mkr som inte hann placeras förrän i januari 2018.

**Den stora ökningen av kundfordringar beror på fakturering åt privata vårdgivare till andra regioner

*** 2018 var det en stor post pågående investering för bygg på 43 mkr, ca 30 mkr mer än ett vanligt år samt högre investering i inventarier ca 10 mkr.

Driftredovisning

Driftredovisning är ett sätt att visa hur verksamhetens kostnader och intäkter är fördelade på regionens kärnverksamheter, hälso- och sjukvård och regional utveckling. Kostnader och intäkter som inte under året bokförs direkt på någon av kärnverksamheterna fördelas ut efter schablon. Exempel på en kostnad som fördelas ut är pensionsskuldökningen.

Driftredovisningen är uppställd enligt den verksamhetsindelning som är framtagen av Sveriges kommuner och regioner. Driftredovisningen visar inom vilka verksamhetsområden resurserna använts under året. Nettoavvikelsen visar huruvida det använts mer än vad som budgeterats (-) eller mindre (+).

Verksamhetsområden i miljoner kronor	Budget			Utfall			Nettoavvikelse
	Kostnader	Intäkter	Netto	Kostnader	Intäkter	Netto	
Primärvård	1 736	905	831	1 895	1 032	863	-32
Specialiserad somatisk vård	3 032	688	2 345	3 112	741	2 371	-26
Specialiserad psykiatrisk vård	426	86	340	482	101	381	-42
Tandvård	339	220	118	278	210	67	51
Övrig hälso- och sjukvård	372	89	283	478	166	311	-28
Politisk verksamhet avseende hälso- och sjukvård	34	1	33	31	2	29	4
Utbildning	89	64	25	96	72	25	0
Kultur	100	39	61	105	49	56	5
Trafik och infrastruktur	237	11	226	240	12	229	-3
Allmän regional utveckling	70	24	46	77	43	34	12
Politisk verksamhet avseende regional utveckling	6	1	4	5	2	3	1
Summa	6 441	2 129	4 312	6 798	2 429	4 370	-57

Noter till räkenskaperna

Noter till resultaträkningen

Not 1 Verksamhetens intäkter (miljoner kronor)	Bokslut 2017	Bokslut 2018	Bokslut 2019
Verksamhetens intäkter enligt driftsredovisning	2424,9	2523,7	2428,9
Avgår interna intäkter	-1705,6	-1748,0	-1624,6
Summa	719,3	775,7	804,3
Patientintäkter och andra avgifter	118,2	117,7	115,3
Försäljning av hälso- och sjukvård, exkl. tandvård	180,7	182,5	201,3
Försäljning av tandvård	19,6	24,3	24,3
Försäljning inom regional utveckling	3,2	4,2	4,2
Försäljning av medicinska tjänster	17,1	19,4	20,2
Försäljning av tekniska tjänster	54,6	54,2	54,1
Försäljning av material och varor	34,0	35,8	36,9
Erhållna bidrag	258,5	304,6	316,8
Övriga intäkter	33,5	33,1	31,2
SUMMA	719,3	775,7	804,3

Not 2 Verksamhetens kostnader (miljoner kronor)	Bokslut 2017	Bokslut 2018	Bokslut 2019
Verksamhetens kostnader enligt driftsredovisning *	6575,5	6805,7	6785,3
Avgår interna kostnader	-1705,6	-1748,0	-1624,6
Avgår avskrivningar	-123,7	-137,3	-131,5
Summa	4 746,2	4 920,4	5 029,2
Kostnader för personal och förtroendevalda	2487,2	2625,6	2660,4
varav utbetalda pensioner uppgår till	116,1	130,2	136,5
Köp av verksamhet	479,4	503,5	524,8
Verksamhetsanknutna tjänster	332,1	287,1	283,6
Läkemedel	524,1	552,8	574,7
varav läkemedel inom läkemedelsreformen, inklusive rabatter	416,8	442,5	464,3
Material och varor	136,7	140,7	149,2
Lämnade bidrag	274,9	292,7	286,1
Reaförlust, maskiner och inventarier	0,1	1,2	1,0
Övriga verksamhetskostnader	511,8	517,0	549,5
varav lokal- och fastighetskostnader **	96,8	97,4	103,7
varav sjukresor	81,5	80,8	84,3
varav försäkringsavgifter och övriga rikskostnader	25,4	26,9	24,8
därav kundförluster	5,8	6,9	10,5
SUMMA	4 746,2	4 920,4	5 029,2

*I driftredovisningen ingår även internränta på avskrivningar 12,5 mkr i verksamhetens kostnader, 6 785 +13 = 6 798 mkr

**Uppllysning om leasing, bland annat hyra av lokaler, lämnas i not 22

Not 3 Avskrivningar/Nedskrivningar (miljoner kronor)	Bokslut 2017	Bokslut 2018	Bokslut 2019
Avskrivningar immateriella tillgångar	4,3	4,3	4,3
Avskrivningar byggnader och anläggningar	51,3	52,0	59,3
Avskrivningar maskiner och inventarier	14,8	14,1	14,2
Avskrivningar medicinteknisk utrustning	33,2	33,2	32,3
Avskrivningar övriga maskiner och inventarier	6,5	6,4	5,8
Avskrivningar hjälpmedel	13,7	14,4	15,6
Nedskrivning vindkraftverk	0,0	12,6	0,0
Nedskrivning övrigt	0,0	0,2	0,0
SUMMA	123,7	137,3	131,5

Not 4 Jämförelsestörande poster (miljoner kronor)	Bokslut 2017	Bokslut 2018	Bokslut 2019
Redovisning av verkligt värde av vissa finansiella instrument 2018*	0,0	0,0	6,6
Redovisning av verkligt värde av vissa finansiella instrument 2019*	0,0	0,0	31,8
Nedskrivning vindkraftverk ingår i avskrivningar	0,0	12,6	0,0
SUMMA	0,0	12,6	38,4

* Enligt LKBR ska vissa finansiella instrument värderas till verkligt värde. Med detta som bakgrund har värdet på dessa tillgångar omräknats från anskaffningsvärde till verkligt värde, vilket har inneburit att de finansiella omsättnings-tillgångarna har ökat med 38,4. Se not 17a och b för påverkan på Eget kapital och not 18 för Balanskravsresultat.

Not 5 Skatteintäkter (miljoner kronor)	Bokslut 2017	Bokslut 2018	Bokslut 2019
Preliminär skatteinbetalning	2841,8	2918,1	3024,0
Preliminär slutavräkning innevarande år	-13,4	-2,9	-28,3
Slutavräkningsdifferens föregående år	4,4	-9,5	4,0
Övriga skatter	0,0	0,0	0,0
SUMMA	2 832,8	2 905,7	2 999,8

Not 6 Generella statsbidrag (miljoner kronor)	Bokslut 2017	Bokslut 2018	Bokslut 2019
Särskild ersättning rehabilitering och behandlingsinsatser	0,8	0,7	0,8
Läkemedelsbidrag	337,5	354,5	375,4
Utjämningsbidrag			
Inkomstutjämningsbidrag	636,9	654,7	669,3
Kostnadsutjämningsbidrag	43,2	46,0	44,4
Regleringsbidrag	-51,0	-39,3	-25,1
Övriga bidrag	133,0	131,4	120,7
SUMMA	1 100,3	1 148,0	1 185,4

Not 7 Finansiella intäkter (miljoner kronor)	Bokslut 2017	Bokslut 2018	Bokslut 2019
Orealiserade vinster, verkligt värde	0,0	0,0	31,8
Utdelningar på aktier och andelar	2,5	2,4	2,6
Ränteintäkter	12,5	13,0	13,8
Övriga finansiella intäkter	0,6	0,0	0,1
SUMMA	15,7	15,4	48,3

Not 8 Finansiella kostnader (miljoner kronor)	Bokslut 2017	Bokslut 2018	Bokslut 2019
Orealiserade förluster, verkligt värde	0,0	0,0	0,0
Nedskrivning av finansiella anläggningstillgångar, Länstrafikens kaptialtillskott	8,0	0,0	0,0
Räntedel årets pensionskostnader	20,7	27,9	37,9
Räntedel årets löneskattkostnad	5,0	6,8	9,2
Övrig ränta	0,5	0,9	1,2
SUMMA	34,3	35,5	48,3

Noter till balansräkningen

Not 9 Immateriella tillgångar (miljoner kronor)	Bokslut 2017	Bokslut 2018	Bokslut 2019
Redovisat värde vid årets början	13,7	9,5	5,2
Nyanskaffning	0,0	0,0	0,0
Avskrivningar	-4,3	-4,3	-4,2
Avyttringar/Utrangering	0	0,0	0,0
Förändring av bokfört värde	-4,3	-4,3	-4,2
Redovisat värde vid årets slut	9,5	5,2	1,0
Avskrivningstider (genomsnittliga) år	5	5	5

Not 10 Mark och byggnader (miljoner kronor)	Bokslut 2017	Bokslut 2018	Bokslut 2019
Redovisat värde vid årets början	664,9	655,5	698,1
Nyanskaffning	26,0	48,8	43,8
Pågående investeringar avskrivs ej	13,6	43,1	11,8
Avskrivningar	-49,1	-52,0	-53,1
Avyttringar	0,0	0,0	0,0
Just mellan bygg och inventarier, 2019 Cook Chill, investering i annans fastighet	0,0	2,7	-47,5
Förändring av bokfört värde	-9,5	42,6	-45,0
Redovisat värde vid årets slut	655,5	698,1	653,1
Avskrivningstider (genomsnittliga) år	23	22	22

Pågående investeringar avskrivs ej

Not 11 Maskiner och inventarier (miljoner kronor)	Bokslut 2017	Bokslut 2018	Bokslut 2019
Redovisat värde vid årets början	254,8	240,7	238,0
Nyanskaffning	57,2	83,8	67,7
Pågående investering	-0,4	-1,6	-1,3
Avskrivningar	-70,6	-81,0	-74,2
Försäljning	-0,1	-0,1	-1,7
Utrangering	-0,2	-1,2	-0,9
Korr AR	0,0	0,0	0,2
Just mellan bygg och inventarier, 2019 Cook Chill, inv i annans fastighet	0,0	-2,6	47,5
Förändring av bokfört värde	-14,1	-2,7	37,3
Redovisat värde vid årets slut	240,7	238,0	275,3
Avskrivningstider (genomsnittliga) år	7	7	7

Not 12 Finansiella anläggningstillgångar (miljoner kronor)	Bokslut 2017	Bokslut 2018	Bokslut 2019
Aktier o andelar			
Länstrafiken i Jämtlands län AB	8,0	8,0	8,0
Länstrafiken i Jämtlands län AB, aktieägartillskott 2017	8,0	8,0	8,0
Länstrafiken i Jämtlands län AB, nedskrivning 2017	-8,0	-8,0	-8,0
HSB Brf Torvalla centrum (Torvalla hälsocentral)	7,1	7,1	7,1
HSB Brf Åkerärtan (Odensala hälsocentral)	1,3	1,3	1,3
Brf Lugnviks centrum (Lugnviks hälsocentral)	2,0	2,0	2,0
Landstingsbostäder i Jämtland AB	7,4	7,4	7,4
Landstingens ömsesidiga försäkringsbolag (LÖF)	17,1	17,1	17,1
Kommuninvest Ekonomisk förening	17,2	17,2	17,2
Almi företagspartner Mitt AB	0,5	0,5	0,5
Torsta AB	0,2	0,2	0,2
Mid Sweden Science Park AB	0,1	0,1	0,1
Vattenbrukscentrum Norr AB	0,1	0,1	0,1
Norrtåg AB	0,5	0,5	0,5
AB Transitio	1,0	1,0	1,0
Kommunalförbundet för svenskt ambulansflyg	0,1	0,1	0,1
Inera AB och övrigt diverse små andelar	0,3	0,3	0,3
Delsumma	62,9	62,9	62,9
Långfristiga fordringar			
Stiftelsen Jämtli	1,7	1,6	1,4
Delsumma	1,7	1,6	1,4
SUMMA	64,6	64,5	64,3
Not 13 Lager o förråd (miljoner kronor)	Bokslut 2017	Bokslut 2018	Bokslut 2019
Centralförråd	5,5	6,3	6,6
Hjälpmiddelscentral förråd	4,4	4,4	4,4
Övriga förråd	3,5	3,7	5,6
SUMMA	13,4	14,4	16,6
Not 14 Kortfristiga fordringar (miljoner kronor)	Bokslut 2017	Bokslut 2018	Bokslut 2019
Kundfordringar, inkl värdereglering	57,6	61,4	89,9
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	62,8	75,8	69,7
Periodisering leverantörsfakturor	69,2	63,6	86,2
Mervärdesskatt	34,9	18,6	24,8
Övriga kortfristiga fordringar	0,3	0,2	4,0
Upplupna skatteintäkter	0,0	0,0	1,5
Projektredovisning, bland annat mot EU*	21,0	17,1	16,1
SUMMA	245,8	236,8	292,2
* I projektredovisningen är 548 tkr eller 0,5 Mkr projektskulder			
Not 15 Kortfristiga placeringar (miljoner kronor)	Bokslut 2017	Bokslut 2018	Bokslut 2019
2. Värdepappersportfölj för framtida pensioner			
Svenska staten	0,0	0,0	0,0
Värdepapper med rating om lägst AAA/Aaa	20,0	20,0	0,0
Värdepapper med rating om lägst Aa3/AA-	10,0	0,0	0,0
Värdepapper med rating om lägst A3/NR	0,0	10,0	0,0
Värdepapper med rating om lägst A1/A	10,0	0,0	0,0
Värdepapper med rating om lägst WR/AAA	18,0	0,0	0,0
Värdepapper med rating om lägst Aa2/A+	20,0	0,0	0,0
Värdepapper med rating om lägst Baa3/BBB+	200,6	200,0	0,0
Fonder svenska aktier	2,4	7,2	56,5
Fonder utländska aktier	31,1	75,0	112,9
Nominella räntor	21,8	97,1	283,2
Blandfonder	42,5	40,0	61,1
Kontanta medel i depå	0,0	0,0	0,1
SUMMA	376,4	449,3	513,7

Not 16 Kassa, bank (miljoner kronor)	Bokslut 2017	Bokslut 2018	Bokslut 2019
Kassa	0,1	0,1	0,1
Bank	234,2	224,1	311,5
SUMMA	234,4	224,3	311,6
Not 17 a Eget kapital (miljoner kronor)	Bokslut 2017	Bokslut 2018	Bokslut 2019
Ingående eget kapital	-75,7	-311,8	-560,3
Finansiella instrument, värdeökning före 2018, verkligt värde			11,3
Finansiella instrument, värdeminskning 2018 verkligt värde			-4,7
Årets resultat	-236,1	-248,5	-171,1
UTGÅENDE EGET KAPITAL	-311,8	-560,3	-724,7
Not 17 b Förändring Eget kapital (miljoner kronor)	Årets resultat	Övrigt EK	Summa EK
Utgående balans enligt 2018-års årsredovisning	-248,5	-311,8	-560,3
<i>Justeringar ändrade redovisningsprinciper</i>			
-Omvärdering till verkligt värde	-4,7	11,3	6,6
Årets resultat	-171,1		-171,1
Belopp vid årets utgång	-424,3	-300,5	-724,7
Not 18 Årets resultat enligt balanskravet (miljoner kronor)	Bokslut 2017	Bokslut 2018	Bokslut 2019
Årets resultat enligt resultaträkning	-236,1	-248,5	-171,1
Reducering av samtliga realisationsvinster	0,0	-0,1	-0,7
Justering för realisationsvinster enligt undantagsmöjlighet	0,0	0,0	0,0
Justering för realisationsförluster enligt undantagsmöjlighet	0,0	0,0	0,0
+/- Orealiserade vinster och förluster i värdepapper	0,0	0,0	-31,8
+/- Återföring av orealiserade vinster och förluster i värdepapper	0,0	0,0	-6,6
Årets resultat efter balanskravsjusteringar	-236,1	-248,6	-210,2
Särskilda skäl			
Omställningskostnader, omorganisation	0,3	0,9	0,0
Årets balanskravsresultat	-235,8	-247,7	-210,2
Balanskravsresultat från tidigare år	-771,0	-1 006,8	-1 254,5
Summa att återställa	-1 006,8	-1 254,5	-1 464,7
Not 19 Avsättningar (miljoner kronor)	Bokslut 2017	Bokslut 2018	Bokslut 2019
Avsättningar till pensioner	1018,4	1127,9	1240,8
Avsättning särskild löneskatt	247,1	273,6	301,0
Övriga avsättningar	0,0	0,0	0,0
SUMMA	1 265,5	1 401,5	1 541,8
Årets förändring av ansvarsförbindelsen inkl löneskatt*	-68,9	-61,3	-60,3
Årets avsättning för pensioner inklusive löneskatt	79,5	136,0	140,3
förändring av finansiella placeringar	-48,7	72,8	64,5
<i>varav placerat i aktierelaterade placeringar</i>	<i>10,5</i>	<i>48,6</i>	<i>61,5</i>
<i>varav placerat i räntefonder och obligationer</i>	<i>-98,3</i>	<i>24,2</i>	<i>3,0</i>
<i>varav likvida medel i pensionsportföljen</i>	<i>39,1</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>
Ökning/minskning (+/-), medel använda i verksamheten	59,3	1,9	15,5
*Ligger utanför balansräkningen			
Antal visstidsförordnanden			
Politiker			5
Särskilda villkor Pensionsförmån Ansvarsförbindelse			8 691 418 kr
Särskilda villkor Pensionsförmån Avsättning			851 615 kr
Tjänstemän			0
Aktualiseringsgrad	Ingen uppgift	Ingen uppgift	95%

Not 20 Långfristiga skulder (miljoner kronor)	Bokslut 2017	Bokslut 2018	Bokslut 2019
Framtida låneskulder förfaller till betalning enligt följande			
Inom 1 år	0,0	0,0	73,0
Inom 2 till 5 år	40,0	273,0	360,0
Senare än 5 år	60,0	0,0	0,0
Resultat likvidation Regionförbundet. Region Jämtland Härjedalen förvaltar. Regional utvecklingsnämnd beslutar om användning av pengarna	7,1	7,0	7,8
SUMMA	107,1	280,0	440,8

Not 21 Kortfristiga skulder (miljoner kronor)	Bokslut 2017	Bokslut 2018	Bokslut 2019
Leverantörsskulder	246,1	248,7	298,3
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	75,2	97,9	97,6
Preliminärskatt innevarande år	41,9	41,4	44,7
Semesterlöneskuld	100,6	98,1	96,4
Innestående jourkompensation	20,8	21,7	22,7
Innestående övertid	9,3	9,6	9,7
Upplupna löner	7,0	7,3	10,4
Upplupna sociala avgifter	104,6	110,7	115,2
Pension individuell del	78,4	74,8	75,4
Momsskulder	2,2	2,7	3,0
Skulder staten	9,8	19,4	18,0
Förutbetalda skatteintäkter	21,5	25,8	28,7
Skatteskulder, preliminärskatt pensioner	2,3	0,0	1,0
Övriga skulder.	20,0	13,5	10,0
Fria projektmedel KFC (regional utvecklingsförvaltning)	1,3	1,3	1,3
Projektskulder (regional utvecklingsförvaltning)	10,6	11,2	12,8
Avräkningskonton	1,0	0,6	-0,3
**Avräkning forskningsanslag (projektbankbok konto 2898)	26,9	24,6	25,0
- varav villkorad återbetalning	2,9	3,1	3,6
SUMMA	779,5	809,3	870,0

*Saldot i projektbankboken konto 2898 innebär att Region Jämtland Härjedalen har fått pengar i förskott (externa) för att bedriva projekt under flera år, det vill säga en förutbetalda intäkt. Återbetalning av medlen bedöms dock inte bli aktuellt då avsikten är att alla projektmedel ska förbrukas utifrån beslutade projektplaner.

Not 22 Leasing (miljoner kronor)	Bokslut 2017	Bokslut 2018	Bokslut 2019
Under året har regionens leasing/hyresavgifter uppgått till*	7,5	8,6	8,3
Framtida leasingavgifter förfaller till betalning enligt följande			
Inom 1 år	7,9	9,0	7,3
Inom 2 till 5 år	7,9	9,0	7,3
Senare än 5 år	3,2	4,3	7,3
Summa övriga leasing/hyresavgifter	26,5	30,9	30,2
Under året har regionens hyresutgifter för fastigheter uppgått till	51,8	54,5	56,9
Framtida hyror för fastigheter förfaller till betalning enligt följande			
Inom ett år	52,8	56,3	58,0
Inom 2 till 5 år	215,0	225,0	232,0
Senare än 5 år	Saknas	Saknas	Saknas
Summa hyresutgifter fastigheter	319,6	335,8	346,9
Summa	346,1	366,7	377,1

Not om särredovisning

Not 23 Särredovisning av tandvård 2019

Styrelsen för Region Jämtland Härjedalen har beslutat att följa den nationellt överenskomna modellen för särredovisning av tandvård (RS/2177/2016). Enligt överenskommelsen ska varje år upprättas ett så kallat transparensbokslut. Bokslutet sammanfattas i nedanstående tabell.

Sammanställning per verksamhetsgren fördelat på konkurrensutsatt och konkurrensskyddad verksamhet

Verksamhetsgrenar	KUV/KSV*	Summa intäkter	Summa kostnader	Årets resultat
Barn- och ungdomstandvård				
Allmäntandvårdsersättning 3-23 år	KUV	34 842	-34 591	251
Befolkningsansvar	KSV	9 347	-9 541	-194
Specialisttandvård	KSV	14 690	-15 883	-1 193
Vuxentandvård				
Allmäntandvård vuxna	KUV	60 726	-59 441	1 285
Befolkningsansvar	KSV	12 426	-12 098	328
Specialisttandvård	KUV	8 307	-8 066	241
Uppsökande tandvård, utbildning vårdpersonal	KSV	1 266	-1 266	0
Nödvändig tandvård till vissa äldre och funktionshindrade och tandvård som ett led i kortvarig sjukdomsbehandling	KUV	10 058	-10 062	-4
Särskilda uppdrag				
Folkhälsoinsatser	KSV	685	-472	213
Kompetensförsörjning	KSV	4 222	-2 916	1 306
Tolkar, sjukresor	KSV	1 473	-1 481	-8
Offentlighet och förvaltning	KSV	6 169	-7 027	-858
Ofördelat	KSV			0
Stab/Kansli				
Stab/Kansli	KUV	6 935	-6 935	0
SUMMA FOLKTANDVÅRD				
		171 146	-169 779	1 367
RESULTAT KONKURRENSSKYDDAD (KSV)				
		50 278	-50 684	-406
RESULTAT KONKURRENSUTSATT (KUV)				
		120 868	-119 095	1 773
SUMMA FOLKTANDVÅRD				
		171 146	-169 779	1 367

BOKFÖRT RESULTAT	-2 531
Kostnader som finansieras av statsbidrag där intäkten inte ligger bokförd i Ftv	3 895
RESULTAT INKL. STATS BIDRAG	1 364

Den konkurrensutsatta delen av barntandvården går ihop ekonomiskt däremot redovisas underskott för specialisttandvårdens barntandvård. Detta beror på att inga extra medel tillskjutits för de utökade åldersgrupperna 20-23 år varför finansiering saknas helt för denna grupp. Detta innebär att de medel som Folktandvården erhåller för det konkurrensskyddade uppdraget inte räcker till. 2019 har Folktandvården erhållit riktade statsbidrag som tillfälligt räddat upp största delen av underskottet i den konkurrensskyddade delen. Överskott i den konkurrensutsatta verksamheten räcker inte till och ska inte heller räcka till för att finansiera Folktandvårdens konkurrensskyddade uppdrag.

Noter till sammanställda redovisningen

Not 24 Personal	Sammanställd redovisning	Region	Landstings	Länstrafiken
		Jämtland Härjedalen	bostäder i Jämtland AB	i Jämtland AB
Antal anställda	4 127	4 108	4	15
varav anställda kvinnor	3 188	3 178	1	9
varav anställda män	939	930	3	6
Lön VD/Styrelse, miljoner kronor	9,4	6,8	1,1	1,5
Lön övriga, miljoner kronor	2 631,4	2622,0	1,6	7,8

Not 25 Ställda panter	Sammanställd redovisning	Region	Landstings-	Länstrafiken
		Jämtland Härjedalen	bostäder i Jämtland AB	i Jämtland AB
Fastighetsinteckningar	55,3	0,0	55,3	0,0
Företagsinteckningar	55,3	55,3	0,0	0,0
Övrigt	0,0	0,0	0,0	0,0

Not 26 Anskaffningsvärden	Sammanställd redovisning	Region	Landstings	Länstrafiken
		Jämtland Härjedalen	bostäder i Jämtland AB	i Jämtland AB
Maskiner och inventarier	392,8	351,9	2,2	38,7
Mark, byggnader och tekn anl tillg.	841,4	706,2	124,1	11,0
Övrigt	5,2	5,2	0,0	0,0
	1239,4	1063,3	126,3	49,7

Not 27 Ackumulerade avskrivningar	Sammanställd redovisning	Region	Landstings	Länstrafiken
		Jämtland Härjedalen	bostäder i Jämtland AB	i Jämtland AB
Maskiner och inventarier	-115,6	-76,6	-1,5	-37,5
Mark, byggnader och tekn anl tillg.	-88,5	-53,1	-25,5	-9,9
Övrigt	-4,2	-4,2	0,0	0,0
	-208,3	-133,9	-27,0	-47,4
Utgående planenligt restvärde	1031,0	929,4	99,3	2,3
Checkräkningslimit	170,0	145,0	0,0	25,0

Not om räkenskapsrevision

Not 28 Räkenskapsrevision (miljoner kronor)	Bokslut 2017	Bokslut 2018	Bokslut 2019
Total kostnad räkenskapsrevision			0,5
Varav kostnad för de sakkunnigas granskning av räkenskaperna			0,4
SUMMA	0,0	0,0	0,5

Kostnaderna för räkenskapsrevision avser kostnader för granskning av bokföring, delårsrapport samt årsredovisning för räkenskapsåret 2019.

Den totala kostnaden för revision uppgår till 4,9 miljoner kronor för 2019, varav kostnad för sakkunnigt biträde uppgår till 4,4 miljoner kronor.

Allmänna redovisningsprinciper

En av redovisningens viktigaste uppgifter är att ge relevant information om verksamhetens finansiella resultat och ekonomiska ställning för att underlätta styrning och uppföljning av verksamheten. För att det ska kunna ske måste olika redovisningsprinciper beskrivas på ett öppet och informativt sätt.

1 januari 2019 trädde den nya lagen i kraft, lagen om kommunal bokföring och redovisning (LKBR) Lag (2018:597). Där framgår de redovisningsprinciper som tillämpas.

Att lagen om kommunal redovisning och rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning följs innebär bland annat att:

- Intäkter redovisas i den omfattning det är sannolikt att de ekonomiska tillgångarna kommer att tillgodogöras och intäkterna kan beräknas på ett tillförlitligt sätt.
- Fordringar har upptagits till de belopp de beräknas inflyta.
- Tillgångar och skulder har upptagits till anskaffningsvärde där inget annat anges.
- Värdering av kortfristiga placeringar har gjorts till marknadsvärdet. Från och med 2019 värderas finansiella instrument till verkligt värde i stället för som tidigare till anskaffningsvärde. Förändringen innebär att skillnaden mellan bokfört värde och verkligt värde vid ingången av räkenskapsåret redovisas direkt mot eget kapital som en följd av byte av redovisningsprincip. Under året uppgår realiserade vinster till totalt 38,3 mkr. Dessa har redovisats som finansiell intäkt och påverkar årets resultat. Jämförelsetalen för föregående år har omräknats enligt den nya principen.
- Periodisering av inkomster och utgifter har skett enligt god redovisningssed.

Jämförelsestörande poster

Jämförelsestörande poster är resultatet av händelser eller transaktioner som inte är extraordinära men som är viktiga att uppmärksamma vid jämförelser med andra perioder.

Sammanställd redovisning

Enligt bestämmelserna i den kommunala redovisningslagen ska årsredovisningen även omfatta den verksamhet som bedrivs i bolagsform. Syftet med den sammanställda redovisningen är att ge en sammanfattande och rättvisande bild av Region Jämtland Härjedalens totala ekonomiska ställning och resultat oavsett om verksamheten bedrivs i förvaltnings- eller företagsform. De helägda bolagen Länstrafiken i Jämtland AB och Landstingsbostäder i Jämtland AB uppfyllde kraven för skyldighet att upprätta sammanställd redovisning enligt RKR R16.

Tillgångar och skulder, samt intäkter och kostnader för dotterbolagen har upptagits i den sammanställda redovisningen. Därefter har interna mellanhavanden eliminerats såsom fordringar och skulder samt köp och försäljning. Vid olika periodiseringar mellan koncernföretagen har regionens periodisering tillämpats.

Bolagens årsredovisningar har inte varit fastställda vid konsolideringen.

Regionkoncernens medlemmar och ägarandelar framgår av avsnittet, Engagemang i bolag och stiftelser.

INTÄKTER

Skatteintäkter

Den preliminära slutavräkningen för skatteintäkter baseras på Sveriges Kommuner och Regioner, SKR:s decemberprognos i enlighet med rekommendation RKR R2.

Statsbidrag

Specialdestinerade/riktade statsbidrag redovisas i resultaträkningen tillsammans med övriga verksamhetsanknutna intäkter. De periodiseras i normalfallet till den period där kostnaderna som statsbidraget avser är bokförda.

Generella statsbidrag och utlämning redovisas i resultaträkningen tillsammans med bidrag och avgifter i utjämningsystemen i posten generella statsbidrag och utjämningsbidrag. De redovisas normalt enligt kontantmetoden vilket innebär att de redovisas vid utbetalning.

Läkemedelsförmånen

Dessa medel är ett bidrag för regionens kostnader för läkemedelsförmånerna, även läkemedel förskrivna enligt smittskyddslagen samt läkemedel för behandling av hepatit C.

KOSTNADER

Hyres- och leasingavtal

Operationell leasing:

Samtliga leasingavtal är i nuläget operationella leasingavtal. Det framgår i regionens policy att leasing i princip endast ska förekomma när det gäller fordon. Regionens operationella leasingavtal redovisas som hyreskostnader i redovisningen.

Avskrivningar

I normalfallet tillämpas linjär avskrivning, dvs. lika stora nominella belopp varje år. Avskrivning påbörjas när tillgången tas i bruk och utgår ifrån anläggningarnas ursprungliga anskaffningsvärde.

Den normala avskrivningstiden för olika typer av anläggningstillgångar är följande:

Markanläggningar	5-50 år
Byggnadsinventarier:	3-30 år
Inventarier:	5-10 år
IT-utrustning:	3-5 år
Medicinteknisk utrustning:	5-10 år

Bilar och andra transportmedel: 5-10 år

Jord-, skogs- och Trädgårdsmaskiner: 5-10 år

Region Jämtland Härjedalen tillämpar komponentavskrivning i enlighet med RKR R4 på byggnader.10-60 år. Exempelvis, stomme, fasad, VVS, styr- och regler, övervakning samt övriga komponenter som kan identifieras.

Återanskaffning av en komponent redovisas som anskaffning av ny anläggningstillgång och eventuellt kvarvarande redovisat värde för den ersatta enheten kostnadsförs.

Anläggningstillgångar

Immateriella tillgångar

En immateriell anläggningstillgång är en identifierbar icke-monetär tillgång utan fysisk form. Vid redovisning av immateriella tillgångar följs RKR R3. Av försiktighets-skäl tillämpas en beloppsgräns på 30 prisbasbelopp eller mer. Avskrivningstiden varierar mellan 3-5 år.

Materiella tillgångar

En materiell anläggningstillgång är fysisk tillgång avsedd för stadigvarande bruk. Vid redovisning av materiella tillgångar följs RKR R4.

En anskaffning som i övrigt uppfyller kriterierna för investering, ska bokföras som investering endast under förutsättning att utgiften uppgår till minst ett basbelopp och att nyttjandeperioden är minst 3 år.

Anläggningstillgångarna är i balansräkningen värderade till anskaffningsvärdet med avdrag för ackumulerade avskrivningar.

Undantaget från RKR R4 är tillgångsredovisningen av individmärkta hjälpmedel där alla individmärkta hjälpmedel från 1000 kr hos hjälpmedelscentralen bokas som anläggningstillgång och avskrivningar görs. Detta enligt beslut från 2006. Ett skäl är att kostnader och intäkter ska matchas under samma period då de individmärkta hjälpmedlen hyrs ut. Systemstödet finns i lagersystemet Sesam 2. Datorer och rollatorer avskrivs på 3 år, sängar på 8 år och allt övrigt på 5 år.

Omsättningstillgångar

Omsättningstillgångar värderas som huvudprincip till det lägsta av anskaffningsvärdet och det verkliga värdet. Med det verkliga värdet avses försäljningsvärde efter avdrag för beräknad försäljningskostnad.

Enligt Rådet för kommunal redovisnings rekommendation nr 7 ska finansiella tillgångar klassificeras som anläggningstillgångar då syftet med innehavet är att tillgången ska innehas eller brukas stadigvarande. Medel som kontinuerligt är föremål för köp och försäljning och som är tillgängliga för att möta löpande

utbetalningar, ska klassificeras som omsättningstillgångar. Region Jämtland Härjedalens pensionsmedel och samtliga placeringsmedel är klassificerade som omsättningstillgångar. De är värderade till marknadsvärde från och med 2019-01-01 då LKBR trädde i kraft med ny redovisningsprincip.

Som finansiell tillgång återfinns aktier i dotterföretag och övriga företag Region Jämtland Härjedalen äger andelar i.

Kundfordringar och övriga kortfristiga fordringar

Fordringar värderas till de belopp varmed de beräknas inflyta. Vid varje tertiäl, delårs- och årsbokslut värderas samtliga utestående kundfordringar och värderas därefter.

Varulager och förråd

Inventering ska göras av alla förråd/lager med undantag av köksförråd, medicinförråd, avdelningsförråd samt smärre förråd av omsättningskaraktär med ett värde som bedöms underskrida 50 000 kr. Alla inventerade lager ska bokas upp. Lager av olja och flis för löpande användning ska alltid inventeras.

Lagret ska värderas till senast kända anskaffningsvärde exklusive moms. När det gäller förråd med systemstöd, till exempel Sesam lager, värderas lagret till faktiskt anskaffningsvärde enligt FIFO. Inkuransavdrag görs med 3 procent av samtliga lagertillgångar enligt försiktighetsprincipen.

Skulder och avsättningar

Skuld personalen

Skuld till personalen i form av semesterlöneskuld, upplupen övertid, jour och beredskap samt tillhörande upplupen arbetsgivaravgift, har värderats och redovisats som kortfristig skuld enligt löneläget 31 december 2019 och gällande arbetsgivaravgifter för 2020.

Pensionsskuld/avsättning

Förpliktelser för pensionsåtaganden för anställda och förtroendevalda i Regionen är beräknade enligt RIPS och RKR R10. En förpliktelse att betala ut pensionsförmåner som intjänats före 1998 ska inte tas upp som skuld eller avsättning. Dessa pensioner redovisas som kostnader i resultaträkningen vid utbetalning.

Konkurrensneutralitet/särredovisning tandvård

En särredovisning för tandvårdsverksamheten i Region Jämtland Härjedalen har upprättats enligt den modell som Regionerna gemensamt tagit fram.

Begreppsförklaring och ordlista

Anläggningstillgång och omsättningstillgång

Med anläggningstillgångar menas tillgång som är avsedd att stadigvarande brukas eller innehas i verksamheten. Följande typer av anläggningstillgångar existerar: materiella; maskiner, inventarier och fastigheter, finansiella; aktier i dotterbolag immateriella; goodwill, patent- och licensrättigheter Med omsättningstillgångar menas tillgångar som inte är avsedda att stadigvarande brukas eller innehas i verksamheten; likvida medel, värdepappersportföljer, kundfordringar och varulager.

Ansvarsförbindelser

Förpliktelse som inte redovisas som skuld eller avsättning på grund av att det inte är troligt att den kommer att behöva infrias, eller på grund av att dess storlek inte kan beräknas med tillräcklig tillförlitlighet. Det kan även vara fråga om en möjlig förpliktelse, det vill säga det är osäkert om det föreligger en förpliktelse eller ej. Ansvarsförbindelser redovisas inom linjen i balansräkningen, det vill säga de tas inte med i balansräkningens beloppskolumner och räknas inte in i balanssumman.

Avsättning

En skuld som är ovisst när det gäller förfallotidpunkt eller belopp. Ett företag ska redovisa en avsättning i balansräkningen när det har ett åtagande för en inträffad händelse där det är troligt att det krävs ett utflöde av resurser för att reglera åtagandet och företaget kan göra en tillförlitlig uppskattning av beloppet. Om inte samtliga dessa villkor är uppfyllda, ska någon avsättning inte redovisas i balansräkningen. Exempel på avsättning är kostnaden för intjänade pensioner.

Balansräkning

En ögonblicksbild av den ekonomiska ställningen på bokslutsdagen, uttryckt i tillgångar, skulder och kapital. Balansräkningen har en tillgångssida och en skuldsida.

Bruttokostnader

Är verksamhetens kostnader inklusive avskrivningar.

Eget kapital

Värdet av ett företags tillgångar med avdrag för skulder och avsättningar. Om resultat är positivt ökar det egna kapitalet, medan ett negativt resultat minskar det egna kapitalet.

Extern intäkt eller kostnad

Intäkter eller kostnader som företaget har i relation till andra företag, organisationer eller privatpersoner. Intern intäkter eller kostnader är transaktioner mellan olika kostnadsställen inom organisationen.

Ingående balans

Värdet på tillgångar, skulder och eget kapital vid årets början.

Komponentavskrivningar

Avskrivningar ska spegla hur tillgångens värde och/eller servicepotential succesivt förbrukas därför måste skillnader i förbrukning och nyttjandeperioder av betydande komponenter i en materiell anläggningstillgång delas upp på dessa. Respektive komponent ska skrivas av separat.

Poster inom linjen

Redovisningsbegrepp som innebär att ställda [säkerheter](#) och ansvarsförbindelser inte ska räknas in i [balansräkningen](#) utan redovisas inom linjen. Det betyder att de ska visas i anslutning till balansräkningen och att deras belopp inte ska räknas in i [balansomslutningen](#).

Investering

Definieras som inköp av anläggningstillgångar såsom fastighet, utrustning eller maskiner med varaktighet över 3 år och ett inköpsvärde på minimum ett basbelopp.

Likvida medel

Företagets penningtillgodohavanden i kontanter: kassa, postgiro, bank och bankgiro men även utländska sedlar, erhållna checkar, postanvisningar och postväxlar som ännu inte lösts in. Ordet likviditet är en definition av företagets betalningsförmåga på kort sikt.

Nettoinvestering

Årets investeringsutgifter efter avdrag för årets försäljning och utranering.

Nettokostnad

Verksamhetens intäkter (avgifter och ersättningar) minus verksamhetens kostnader (personal, material, tjänster och avskrivningar). Nettokostnaden finansieras med skatter och generella statsbidrag.

Nyckeltal och nyckelindikatorer

Ett sätt att genom jämförelsetal beskriva verksamheten och göra den jämförbar över tid och med andra företag. Nyckeltal används i samband med uppföljning för att bland annat mäta effektivitet vid resursanvändning. Exempel på nyckeltal är soliditet och likviditet.

Marknadsvärde

Marknadsvärdet är det troliga pris en tillgång borde få om den köps eller säljs på en marknad.

Orealiserad vinst eller förlust

En förväntad vinst eller förlust är orealiserad så länge tillgången inte har sålts

Periodisering

En fördelning av kostnader och intäkter på den redovisningsperiod till vilken de hör.

Realisationsvinst eller reavinst

Vinst som uppstår vid försäljning, till exempel vid fastighetsaffärer. Realisationsvinsten är försäljningsvärdet minus bokfört restvärde och eventuella försäljningsomkostnader.

Regionkoncernen

Regionen med dess förvaltning samt de aktiebolag, ekonomiska föreningar och stiftelser där Regionen har ett väsentligt inflytande.

Resultat

Skillnaden mellan ett företags intäkter och kostnader under en viss period. Resultaträkning är den uppställning som visar hur vinsten eller förlusten för perioden uppkommit.

Rörelsekapital

Alla de tillgångar som inte är avsedda att stadigvarande innehas, minskade med de skulder som ska betalas inom ett år. Ett positivt rörelsekapital innebär en då det finns ett eget och långfristigt kapital som räcker till att finansiera omsättningstillgångarna. Ett negativt rörelsekapital innebär att leverantörerna till viss del finansierar anläggningstillgångarna.

Skuld

Åtagande att i framtiden betala eller på annat sätt fullgöra en ekonomisk förpliktelse till någon utomstående. Skulder som förfaller till betalning inom ett år benämns kortfristiga skulder, övriga skulder benämns långfristiga.

Soliditet

Betalningsförmåga på lång sikt eller förmåga att stå emot förluster och konjunkturnedgångar. Soliditeten anger den del av tillgångarna som finansierats med eget kapital (eget kapital genom totalt kapital).

Utgående balans

Värdet på tillgångar, skulder och eget kapital vid årets slut.

Upplupna intäkter och kostnader

Upplupna intäkter är sådana intäkter som hör till bokslutsåret, men där företaget/myndigheten varken har skickat en faktura eller fått betalt för tjänsten eller varan före bokslutsdagen. En upplupen intäkt redovisas i balansräkningen som en interimsfordring.

Upplupna kostnader är sådana kostnader som hör till bokslutsåret, men där företaget/myndigheten varken fått faktura eller betalt för tjänsten eller varan före bokslutsdagen. En upplupen kostnad redovisas som en interimsskuld